Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

2002 йил 18 январь жума

Сотувда эркин нархда № 13 (2841)

27 январь – умумхалқ референдуми куни

Ҳуқуқий давлатнинг бирламчи шарти — амалдаги қонунларга итоат қилиб яшашдир. Бугунги кунда мамлакатимизнинг ҳамма жойида умумхалқ референдумига қизғин тайёргарлик кетаётган экан, бу ҳақдаги қонунга бир назар ташлаш айни муддаодир. Мазкур қонуннинг амалдаги ижроси ҳақида берилаётган хабарлар эса мазкур тадбирга қандай ҳозирлик кўрилаётганини ўзида намоён этади.

ХАЛҚ ҲУКМИ ҲАҚ БЎЛАДИ

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 17 январь куни Оқсаройда Томас Дэшл раҳбарлигидаги бир гуруҳ АҚШ сенаторларини қабул қилди.

— Биз АҚШдаги воқеаларни, халқаро аксилтеррор операциясини диққат билан кузатиб бормоқдамиз. 11 сентябрь куни рўй берган мудҳиш воқеадан кейин жуда катта ҳодисанинг гувоҳи бўлдик. Америкаликларнинг иродаси ҳаммага ўрнак бўлди, — деди Ислом Каримов учрашувда.

Ҳақиқатан ҳам, сентябрь фожиасидан кейин АҚШ халқи янада жипслашди. Бу воқеа турли қарашга эга бўлган сиёсий арбобларни ҳам бир мақсад йўлида бирлаштирди. Хусусан, демократлар партияси ҳукмронлик қилаётган Сенат бир овоздан республикачи Президент Жорж Бушга мамлакат ташқарисида Қуролли кучларни ишга солиш ваколатини берадиган резолюцияни қабул қилди.

Қишлоқ хўжалиги, молия, қоидалар ва маъмурий масалалар бўйича қўмиталар аъзоси бўлган Томас Дэшл 2001 йилнинг июнидан буён Сенатдаги демократларга етакчилик қилади. АҚШ қонун чиқарувчи олий органининг қоидаларига биноан, демократлар кўпчиликни ташкил қилгани унга Конгресснинг юқори палатасига раҳбарлик қилиш ҳуқуқини беради.

Учрашувда меҳмон халқаро терроризмга қарши курашда АҚШни қўллаб-қувватлаётгани учун Ўзбекистон раҳбариятига миннатдорлик билдирди.

Мулоқот чоғида икки томонлама ҳамкорликнинг ҳозирги аҳволи ва истиқболига оид масалалар юзасидан фикр алмашилди.

(ЎзА).

СУРАТЛАРДА: қабул пайти. А. ТЎРАЕВ олган суратлар.

ДЕМОКРАТИЯ МАКТАБИ

«Ўзбекистон Республикасининг референдуми тўғрисида»ги Қонуннинг 1-моддасида референдум тушунчаси ўз ифодасини топган. Унда Ўзбекистон Республикасининг референдуми қонунлар ва бошқа қарорларни қабул қилиш бўйича жамият ҳамда давлат ҳаётининг энг муҳим масалалари юзасидан фуқароларнинг умумхалқ овоз беришидир, деб ёзилган. Демак, референдум — умумхалқ овоз бериши, умумхалқ маслаҳатидир. Бинобарин, Қонунда референдумда қатнашувчиларни «овоз берувчилар», деб белгилангани ҳам бежиз эмас.

Маълумки, демократия фуқароларни жамият ва давлат ишларида иштирок этиш имкониятининг таъминланганлиги билан белгиланади. Конституциямизда қайд қилинганидек, мамлакатимизда халқ ҳокимият манбаи ҳисобланади. Модомики, ҳокимият манбаи халқ экан, мамлакат ҳаётига дахлдор бўлган умумхалқ даражасидаги масалаларнинг халқнинг бевосита иштироки, маслаҳати ва розилиги билан ҳал қилиниши демократик қадриятларни жамиятимиз ҳаётига сингиб бораётганидан гувоҳлик беради. Фуқароларнинг референдумда бевосита иштирок этиши уларнинг сиёсий ҳуқуқидир. Референдум сингари фавқулодда муҳим тадбирлар халқимизнинг ҳуқуқий онги, маданияти юксалиши, фуқароларнинг сиёсий жиҳатдан етукликка эришишида муҳим омил бўлади. Бошқача айтганда, референдум халқимиз учун чинакам демократия мактаби вазифасини ўтайди.

Қонун мазмун-моҳиятидаги муҳим янгиликлардан яна бири унда референдум предметига кирмайдиган масалаларнинг аниқ белгиланганлигидир. Жумладан, 2-моддага биноан, Ўзбекистон Республикасининг ҳудудий яхлитлигини ўзгартириш, Давлат бюджети ва соліқлар, амнистия ва авф этиш, жамоат тартибини, аҳоли соғлиғи ва хавфсизлигини таъминлаш бўйича фавқулодда ва шошилинч чора-тадбирлар кўриш, Ўзбекистоннинг халқаро шартномаларидан келиб чиқадиган мажбуриятларни бажариш, мансабдор шахсларни тайинлаш ва лавозимидан озод этиш масалаларини референдум ўтказиш йўли билан ҳал этиш мумкин эмас.

Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади: референдум қарори олий юридик кучга эга экан, нима учун унинг предмети чеклаб қўйилган? Халқаро амалиёт ҳамда илғор давлатларнинг тажрибаси шундан далолат берадики, айрим ҳаётий масалалар тегишли мутахассислар томонидан муҳокама қилиниши, уларнинг фикрига таянган ҳолда парламент ёки давлат бошлиғи томонидан ҳал этилиши мақсадга мувофиқдир. Бу жараённинг ҳуқуқий механизми Конституция ва бошқа қонунларда аниқ белгилаб қўйилган. Айтайлик, Давлат бюджети деярли ҳамма жойда парламент томонидан қабул қилинади. Бошқа масала — амнистия нафақат бизда, балки кўпгина ривожланган давлатларда ҳам давлат бошлиғининг мутлақ ваколатига киради.

> **• Жамият ва давлат ҳаётининг энг муҳим масалалари халқ муҳокамасига қўйилади**
>
> **• Референдум қарори — олий юридик кучга эга**
>
> **• Барчага тенг ва адолатли шароит яратилади**

Референдумни ўтказиш тамойиллари ва кузатувчилар ҳуқуқларининг аниқ белгиланганни мазкур Қонунда кўзда тутилган муҳим янгиликлардан биридир. Унда иштирок этиш ҳуқуқи, бу жараёндаги ошкоралик ва очиқлик принциплари, кун тартибига қўйилган масалалар юзасидан ташвиқот олиб бориш қоидалари Қонунда ўзининг ҳуқуқий ифодасини топган.

Таъкидлаш жоизки, ушбу қоидалар референдумда ўз хоҳиш-иродасини эркин ифода қилиш учун барчага тенг ва адолатли шароит яратиш имконини беради.

Булардан ташқари, мазкур Қонунда бир қатор нормалар мазмунан бойитилган ва такомиллаштирилган. Масалан, референдум округлари, участкалари, референдум утказувчи комиссияларни тузиш, уларнинг ваколатлари, овоз бериш ва референдум натижаларини аниқлаш тартиблари сайловга оид қонунчилик ҳужжатлари, Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси тўғрисидаги Қонун ҳамда сайлов технологиясига оид халқаро стандартларга мувофиқлаштирилган.

«Ўзбекистон Республикасининг референдуми тўғрисида»ги Қонуннинг яна бир муҳим жиҳати, назаримизда, 41-моддада ўз ифодасини топган. Унда референдумда қабул қилинган қарор мамлакатимизнинг бутун ҳудудида мажбурий кучга эга бўлиши ва давлат ҳокимияти органларининг ҳужжатлари билан бирон-бир тарзда тасдиқ талаб қилмаслиги, қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатлар референдум қарорига мувофиқлаштирилиши лозимлиги ҳуқуқий жиҳатдан белгилаб қўйилган. Буларнинг ҳаммаси мамлакатимизда демократик тамойилларни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг сиёсий ва ижтимоий фаоллигини оширишда катта аҳамият касб этади, албатта.

Асқар ҒАФУРОВ,
юридик фанлари номзоди.

Маълумки, икки палатали парламент тузиш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг конституциявий ваколат муддатини ўзгартириш масалалари бўйича 2002 йил 27 январь куни умумхалқ овоз берилиши ўтказилиши муносабати билан мамлакатимизнинг жамоат ва бошқа ташкилотлари вакиллари томонидан Ўзбекистон Республикасининг референдумига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишга кўмаклашувчи ташаббускор гуруҳ тузилган эди. Бундай ташаббускор гуруҳлар Қорақалпоғистон Республикасида, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳрида ҳам тузилди.

ТАШАББУСКОР ГУРУҲНИНГ НАВБАТДАГИ АНЖУМАНИ

Кеча Ўзбекистон Республикасининг референдумига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишга кўмаклашувчи ташаббускор гуруҳнинг навбатдаги йиғилиши бўлиб, унда мазкур гуруҳ аъзоларининг, шунингдек, минтақавий ташаббускор гуруҳлар раҳбарларининг референдумга тайёргарлик кўриш ва умумхалқ овоз бериши учун қўйилган масалаларни тушунтириш юзасидан қилинган ишлар тўғрисидаги ахборотлари тингланди.

Минтақалардаги ташаббускор гуруҳлар референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишни ижтимоий-сиёсий жиҳатдан юқори даражада олиб бориш, референдумга доир барча материаллар ва жами ахборотни аҳоли эътиборига етказиш, фуқаролар ўз хоҳиш-иродаларини эркин билдиришлари учун шароит яратиш, референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш жараёнида ошкоралик, очиқлик ва қонунийликни таъминлаш билан боғлиқ ишларга фаол киришганликлари йиғилишда таъкидлаб ўтилди. Шу мақсадда жамоат бирлашмалари, етакчи юристлар, сиёсатшунослар ва бошқа мутахассислар жалб этилди. Умумхалқ овоз беришига қўйилган масалаларнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти ҳар бир фуқаронинг онгига етказилмоқда. Фуқаролар йиғинларини ўтказишда, маҳаллаларда, қишлоқ аҳоли пунктларида, ҳарбий қисмларда, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда муҳокамалар ўтказишга ёрдам беришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Йиғилишда, шунингдек, маҳаллий ташаббускор гуруҳларнинг фаолиятини кучайтириш, жойларда аҳоли билан янада самаралироқ учрашувлар ташкил этиш, ўтказилаётган ишларни оммавий ахборот воситаларида атрофлича ёритиб бориш масалалари ҳам кўриб чиқилди. Ташаббускор гуруҳларнинг кузатувчилари референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ барча тадбирларда фаол қатнашиши зарурлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Ўз мухбиримиз.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

ҚАРОРИ

Тошкент шаҳрида Халқаро Вестминстер университетини ташкил этиш тўғрисида

Республикада жаҳон таълим стандартлари талабларига мувофиқ олий маълумотли юқори малакали кадрлар тайёрлашни ташкил этиш, қобилиятли ёшларнинг салоҳиятини юзага чиқариш ва мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида улардан самарали фойдаланиш учун шарт-шароитлар яратиш, ривожланган мамлакатларнинг етакчи олий таълим муассасалари билан ҳамкорликни янада кенгайтириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтидорли ёшларнинг чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш "Умид" жамғармаси, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Британия Кенгаши ва Вестминстер университетининг (Буюк Британия) Тошкент шаҳрида Халқаро Вестминстер университети ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Олий таълим сифатига қўйиладиган умумий эътироф этилган халқаро талабларга, Ўзбекистон Республикаси Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг мақсадлари ва вазифаларига мувофиқ, "Иқтисодиёт", "Менежмент", "Ахборот технологиялари" ва "Ҳуқуқ" йўналишлари бўйича бакалавриат ва магистратура тизими бўйича мутахассислар тайёрлаш Халқаро Вестминстер университетининг асосий вазифаси ҳисоблансин.

Белгилансинки, Халқаро Вестминстер университети "Умид" жамғармаси ва Вестминстер университети (Буюк Британия) томонидан таъсис этиладиган олий ўқув юрти ҳисобланади.

2. Халқаро Вестминстер университетини ташкил этиш бўйича ташкилий комиссия таркиби тасдиқлансин.

3. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, "Умид" жамғармаси Вестминстер университети билан келишган ҳолда икки ой муддатда Халқаро Вестминстер университети тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

4. Белгилаб қўйилсинки:

университет фаолиятига ўқув-методик раҳбарлик Вестминстер университети (Буюк Британия) ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан амалга оширилади;

университетнинг жорий фаолиятини маблағ билан таъминлаш, бинолар ва иншоотларни реконструкция қилиш, мукаммал тузатиш, моддий-техника ва ўқув-методик базани жиҳозлаш тўлов-контракт асосида талабалар ўқитилганлиги учун тушадиган маблағлар, чет эл ва миллий ҳомийларнинг маблағлари, "Умид" жамғармаси ва халқаро ташкилотларнинг грантлари, хорижий инвестициялар, Давлат бюджети (етишмаган қисми) ҳисобига амалга оширилади;

университетда ўқитиш "Умид" жамғармаси грантлари ва тўлов-контракт асосида кундузги ўқиш шакли бўйича, Вестминстер университетида қабул қилинган таълим стандартларига, бакалавриат ва магистратура ўқув режалари ва дастурларига мувофиқ ўтказилади;

университетга абитуриентларни қабул қилиш Халқаро Вестминстер университети тўғрисидаги Низомда белгиланадиган тартибда ва муддатларда амалга оширилади;

университет битирувчиларини аттестациядан ўтказиш Вестминстер университетида белгиланган талабларга мувофиқ амалга оширилади.

Белгилансинки, Халқаро Вестминстер университети битирувчиларига Ўзбекистон Республикасида олий маълумот тўғрисидаги ҳужжат ҳисобланадиган Вестминстер университетини тамомлаганлик тўғрисидаги диплом берилади.

5. Халқаро Вестминстер университети Тошкент шаҳар, Охунбобоев кўчаси, 12-уйга жойлаштирилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги:

Тошкент авиация коллежининг биносини барча ўқув ва хўжалик иморатлари билан биргаликда Тошкент авиация институти балансидан "Умид" жамғармаси балансига текин берсин;

Тошкент авиация институти спорт комплекси негизида Халқаро Вестминстер университети талабаларининг жисмоний тарбия ва спорт билан тўловсиз шуғулланиши учун шарт-шароитлар яратсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Тошкент шаҳар ҳокимлиги:

Тошкент авиация коллежини Тошкент авиасозлик касб-ҳунар коллежи билан бирлаштирсин ва Тошкент шаҳар, «Паркент» кўчаси, 331-уйга жойлаштирсин;

Тошкент давлат авиация институтининг фуқаро авиацияси факультети Тошкент шаҳар, "Шаҳрисабз" кўчаси, 42-уйдаги бинога жойлаштирилишини таъминласин, ушбу мақсадлар учун бино ва иншоотларни "Ўзпўлатқурилиш-конструкция" очиқ акциядорлик жамияти балансидан институт балансига текин берсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси ва Тошкент шаҳар ҳокимлиги:

"Ўзкимёфарм" очиқ акциядорлик жамияти билан биргаликда Тошкент шаҳар, "Янги замон" кўчаси, 1 "А"-уйда жойлашган ётоқхона биносини "Ўзкимёфарм" очиқ акциядорлик жамияти балансидан Халқаро Вестминстер университети балансига ётоқхона ташкил этиш учун текин берсин;

"В.П.Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси" давлат-акциядорлик жамияти билан биргаликда Тошкент шаҳар, "Паркент" кўчаси, 331-уйда жойлашган ётоқхона биносини атрофдаги хўжалик блоки билан биргаликда "В.П.Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш

(Давоми 2-бетда).

Мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган АҚШ Сенатининг Томас Дэшл бошчилигидаги делегацияси Ўзбекистон ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов билан учрашди.

ҲАМКОРЛИК МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМАСИ

Музокарада Ўзбекистон билан АҚШ ўртасида ҳар томонлама алоқаларни ривожлантириш, бу борада мавжуд имкониятлардан янада самарали фойдаланиш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди. Томонлар минтақавий хавфсизлик ва халқаро терроризмга қарши кураш масалаларига ҳам эътибор қаратди.

Учрашувда Афғонистондаги террорчи гуруҳларнинг йўқ қилиниши ва ушбу мамлакатда аста-секин барқарорлик тикланишида Ўзбекистоннинг ҳам муносиб хизмати борлиги таъкидланди. Бугун Ўзбекистон хориждан афғон халқига инсонпарварлик ёрдами сифатида юборилаётган юкларни белгиланган манзилларга мунтазам етказиб бераётгани алоҳида қайд этилди.

(ЎзА).

МАЖМУА ЙИҒИЛИШИ

Вазирлар Маҳкамаси Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш мажмуининг йиғилиши бўлди. Унда тегишли вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотлари раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг ўринбосарлари қатнашди.

Бош вазир ўринбосари Д.Ғуломова бошқарган мазкур йиғилишда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш котибиятлари ҳамда мажмуа тасарруфидаги ташкилотларнинг 2001 йил давомидаги фаолияти натижалари тўғрисидаги, шунингдек, "Соғлом авлод" ҳамда "Она ва бола" давлат дастурларининг бажарилиши ҳақидаги масалалар муҳокама этилди.

(Давоми 2-бетда).

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон Республикасининг ХХРдаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси, ўриндошлик асосида Ўзбекистоннинг Монголиядаги элчиси И.Эргашев Монголия Президенти Натцагийн Багабандига ишонч ёрлиқларини топширди.

Ёрлиқларни топшириш маросимидан кейин бўлиб ўтган суҳбат чоғида Ўзбекистон ва Монголия ўртасида сиёсий, савдо-иқтисодий ва маданий соҳаларда икки томонлама муносабатларнинг ҳолати ва истиқболлари, мамлакатларимиз ўртасида шартномавий-ҳуқуқий негизни янада мустаҳкамлаш масалалари муҳокама этилди.

Терроризм, экстремизм ва наркобизнесга қарши кураш соҳаларида икки томонлама ҳамкорликни чуқурлаштириш зарурлиги қайд этилди, шунингдек, мамлакатимизнинг бу йўналишдаги саъй-ҳаракатларига Монголия раҳбари юқори баҳо берди.

«Жаҳон» АА.

Фарғона вилоятида 27 январь куни бўладиган умумхалқ референдумини юксак савияда ўтказишга қизғин ҳозирлик кўриляпти. Жойлардаги овоз бериш участкаларида фуқароларнинг ўз бурчларини адо этишлари учун барча шароитлар яратилмоқда. Фарғоналиклар муҳим сиёсий компания— референдумда фаол иштирок этиб, эркин, демократик асосда муносабат билдиришга шай туришибди.

Қуйида улардан айримларининг фикрлари билан танишасиз.

ФАОЛ МУНОСАБАТ БИЛДИРАМИЗ

— ДЕЙИШЯПТИ ФАРҒОНАЛИКЛАР

М.ЭРГАШЕВ, Фарғона шаҳридаги «Ёрмозор» қишлоқ фуқаролар йиғини раиси:

— Умумхалқ референдуми кунида «Ёрмозор» қишлоқ фуқаролар йиғинидан овоз берувчиларни рўйхатга олиш ишлари тугалланди. Ҳудуд бўйича 61-, 62-, 63-, 64-участкалар ташкил этилган бўлиб, 65 нафар тарғиботчи иш олиб бораётир. Участка вакиллари референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш учун жойларда зарур шарт-шароитлар яратишга алоҳида аҳамият беряптилар. Шунингдек, овоз бериш биноси жиҳозланиб, овоз берувчилар учун махсус хоналар ажратилди, масъул ходимлар тайинланди.

Тарғиботчилардан Д.Марифова, У.Ҳошимов, М.Умаров, Ф.Раҳмоновалар ўз ҳудудларидаги барча овоз берувчилар билан суҳбат ўтказдилар. Шунингдек, кексалар ва беморларнинг ҳам рўйхати тузилиб, уларга хизмат кўрсатувчи ходимлар тайинланди. Референдумда биринчи марта овоз берувчи ёшларга бу муҳим тадбирнинг моҳият-мазмуни, овоз бериш тартиби ва бошқа масалаларда кенг қамровли тушунтиришлар берилмоқда.

Патилахон ЭРГАШЕВА, Бувайда туманидаги «Дўстлик» ширкат хўжалигининг бош пудратчиси:

— 27 январь куни мамлакатимизда ўтказиладиган умумхалқ референдуми катта сиёсий воқеа бўлиб, мустақил мамлакатимиздаги демократиянинг яна бир ёрқин ифодасидир.

Ҳозирги пайтда мамлакатимизда умумхалқ референдумига тайёргарликнинг боришини дунё жамоатчилиги кузатиб турибди. Биз эса референдумни жонажон Ўзбекистонимизнинг буюк келажагига ишонч руҳида кутиб олмоқдамиз. Референдумда аҳиллик, уюшқоқлик билан овоз бериб, ўз юртимизга фидойи эканлигимизни ифодалаймиз.

М.ЭХТИБОРЕВ, Фарғона шаҳридаги 30-маҳалла фуқаролар йиғини фаоли:

—Мамлакатимиз парламенти ҳар бир долзарб масалани ҳал этишда халқ фикрига таянади. Бу турган гапки, барқарор турмуш, ҳар соҳада муваффақиятлар омилидир. Умумхалқ референдумига тайёргарлик бораётган ушбу кунларда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилмоқдамиз.

Давр талаблари асосида амалга оширилаётган бу тадбирлар мамлакатимизда бошқарув тизимини янада мустаҳкамлайди. Давлат ҳокимиятининг барча тузилмалари қонун устуворлиги асосида ва аҳолининг турли қатламлари фикрларини ҳисобга олган ҳолда фаолият кўрсатишга хизмат қилади, деб ҳисоблаймиз.

Халқ қалбига қулоқ тутиб, иш кўрувчи кучли ва адолатпарвар ҳокимиятгина халқнинг манфаатларини кафолатлай олади. Бизнинг маҳалламиз аҳолиси Ўзбекистонимизнинг ривожи учун ниҳоятда муҳим бўлган референдумда фаол қатнашадилар, деб ишонч билдираман.

А.БОБОЖОНОВ,
Н.СОБИРОВ
ёзиб олишди.

Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
ҚАРОРИ

Тошкент шаҳрида Халқаро Вестминстер университетини ташкил этиш тўғрисида

(Давоми. Боши 1-бетда).

бирлашмаси" давлат-акциядорлик жамияти балансидан Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими маркази балансига текин берсин.

8. "Умид" жамғармаси:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан биргаликда, Вестминстер университети билан келишган ҳолда 2002 йил 1 февралгача Халқаро Вестминстер университетининг ташкилий тузилмасини, штатлар жадвалини ва харажатлар сметасини ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

Халқаро Вестминстер университетини белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказсин;

Ўзбекистон Республикаси Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги, Молия вазирлиги билан биргаликда берилаётган бинолар ва иншоотларни реконструкция қилган ва мукаммал таъмирлаган, зарур ўқув-лаборатория анжомлари, компьютер техникаси ва кутубхона фонди билан жиҳозлаган ҳолда Халқаро Вестминстер университети комплекси 2002 йил 1 сентябргача ишга туширилишини таъминласин;

Ўзбекистоннинг олий таълим ва илмий муассасалари юқори малакали мутахассислари ва ўқитувчиларини танлов асосида танлаб олсин ва уларнинг тажриба орттиришини ташкил этсин, кейинчалик уларни Халқаро Вестминстер университети ишига жалб этсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги:

Адлия вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига "Таълим тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш бўйича таклифлар тақдим этсин;

"Умид" жамғармаси билан биргаликда Халқаро Вестминстер университетини 2002/2003 ўқув йили бошлангунгача Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фаолият кўрсатаётган олий таълим муассасалари учун мажбурий бўлган зарур ўқув-услубий ҳужжатлар билан таъминласин.

10. Халқаро Вестминстер университетига юкланган вазифаларни амалга ошириш мақсадида университет 5 йил муддатга солиқларнинг барча турларидан ва божхона тўловларидан (божхона расмийлаштируви учун йиғимлардан ташқари), шу жумладан, ўз эҳтиёжлари учун асбоб-ускуналар, моддий-техника ресурслари ва инвентарлар келтиришда истисно тариқасида озод қилинсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги Халқаро Вестминстер университетининг буюртманомаларига биноан, таълим жараёнида қатнашувчи хорижий ўқитувчиларга келиш визаларини консуллик йиғимлари ундирмасдан беришни таъминласин.

12. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Халқаро Вестминстер университети буюртманомаларига биноан, таълим жараёнида қатнашувчи хорижий ўқитувчилар учун кўп марталик визалар берилишини ва уларнинг муддати узайтирилишини, вақтинчалик рўйхатдан ўтказилишини ва вақтинчалик рўйхатдан ўтказиш муддати узайтирилишини давлат божи тўловисиз таъминласин.

13. Халқаро Вестминстер университетига ўқитиш ва илмий ишлар учун таклиф этилган хорижий профессорлар ва ўқитувчиларнинг яшаши ва транспорт харажатлари учун тўловни миллий валютада, Ўзбекистон фуқаролари учун белгиланган тарифлар бўйича амалга оширишга рухсат этилсин.

14. Ўзбекистон Почта ва телекоммуникациялар агентлиги Халқаро Вестминстер университетини белгиланган тартибда зарур телефон ва телекоммуникация алоқаси турлари, шу жумладан, ҳукумат алоқаси билан таъминласин.

15. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Р.Азимов ва Ҳ.Кароматов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси **И. КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2002 йил 16 январь.

Янги замон одамлари

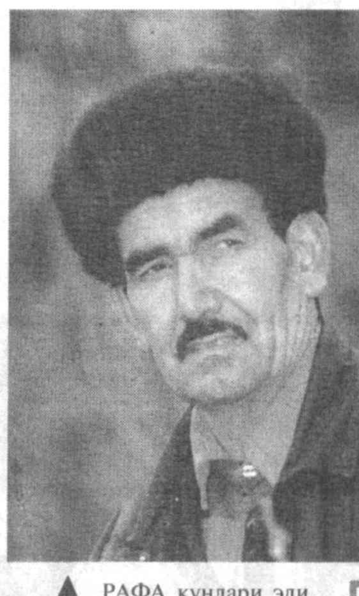

ОМАД КАЛИТИ

АРАФА кунлари эди. Тушга яқин котиба қиз кириб, пастда мени биров кутаётганини айтди. Қизиқ, ким бўлдийкин? Ойнаванд эшик олдида турган ўрта ёшлардаги кишини дарров танидим. У бир ҳафтача олдин даласида учрашганим — оққўрғонлик фермер Малик Каримов эди. Башанг кийинган, бошида яп-янги қалампирнусха дўппи, офтобда қорайган чеҳрасидан нур ёғилади.

— Келинг, — дедим салом-аликдан сўнг. — Қайси шамол учирди, Малик ака?

— Меҳр шамоли-да, жигар! Пойтахтга йўлим тушувди, бир кўриниб кетай, дедим. Мана, пахта мавсуминиям якунладик. Шукур, эл олдида юзимиз ёруғ, даромаддан кўнглимиз тўқ. Ўзбек пул топса, нима қилади? Яхши кунларга сарфлайди-да. Қизни узатадиган бўлиб қолдик. Келаси шанба— тўй. Ёру дўстларни эргаштириб бораверасиз. Қанча меҳмон бўлса, бош устига, жигар...

Дунёда сиздек бағри кенг, оқибатли инсонларнинг борига шукур. Акс ҳолда, рўйи-замин анчайин рангсизланиб қолган бўлармиди?.. Ўзбекнинг феъли шу: битта майизни қирққа бўлиб ейишга одатланган. У ёғини сўрасангиз, тўй-томоша, орзу-ҳаваснинг ушалиши. Бугун миллионлар қалбида гуллаётган орзу чечаклари, меҳнат ва яратиш иштиёқи...Зеро, буларнинг барчаси, энг аввало, юртимиздаги тинчлик ва осойишталик шарофати.

... Ўтилмаган йўлнинг чуқури кўп, дейдилар. Малик Каримов фермерликка қўл ураркан, олдинда ўзини қандай мушкулотлар кутаётганини яхши биларди, албатта. Ер ўша, сув ўша, экин ўша, лекин энди «колхоз» эмас, ҳаммасига ўзинг хўжайинсан. Мулкдорлик туйғусининг гашти ҳам, масъулияти ҳам шунда. Бу ноёб ҳиссиёт юракка чўғ ташлайди, кўздан уйқу ва ҳаловатни ўғирлайди. Аслида чинакам деҳқон учун ором бегона. Тупроққа уруғ ташландими, тамом, унинг пайтавасига қурт тушди, деб ҳисоблайверинг. Мўл ва сифатли ҳосил етиштириш учун жондан кечиб меҳнат қилиш керак. Ахир, ерни алдаб бўлмайди-да!

Малик ака бошлаган ишини «ярим-ёрти» қилишга одатланмаган. Яъни қатъиятига яраша ғайрати, тадбиркорлиги бор. Фақат бир марта... доғда қолган. Бунга бешолти йилча бўлди. Қишлоқда ҳамма нарса бор-у, ун тегирмони йўқ эди. У кўпни кўрган қариялар билан маслаҳатни бир жойга қўйиб, Украинага йўл олди. Бўлажак ҳамкорлар билан савдони пишитди, бир кеча-кундузда 100 тонна донни қайта ишлайдиган замонавий ускунани кўз остига олиб қўйди. Афсуски, пул масаласи... М.Каримов тарвузи қўлтиғидан тушиб, туғилган қишлоғига қайтаркан, бир ниятни дилига маҳкам тугди: «Лафздан қайтиш йўқ. Тегирмонни энди ўз кучим, ўз маблағим ҳисобига қураман!»

Шундай бўлди. Бир йилнинг нари-берисида ун тортиш, шоли оқлаш, омихта ем тайёрлаш цехлари қурилиб, ишга туширилди. Яқин атрофдаги қишлоқларда яшовчи аҳоли бундан беҳад мамнун. Чунки кўпчиликнинг узоғи яқин, мушкули осон бўлганди-да.

Яна бир гап. 2000 йилда ташкил этилган фермер хўжалигининг «Покиза-М» деб номланишида ҳам чуқур рамзий маъно бор. Хўжалик аҳли 56 гектар майдонда деҳқончилик қилади. Дастлабки қадамлар қутлуғ келди. Исбот, дейсизми? Марҳамат: ўтган йили 32 гектарнинг ҳар гектаридан 41 центнердан сара ҳосил йиғиштириб олинди, давлатга 120 тоннадан зиёдроқ пахта сотилди. Бунинг эвазига катта даромад қўлга киритилди.

— Сизга айтсам, ер ишлаганни қуруқ қўймайди, — дейди «Покиза-М» фермер хўжалиги раҳбари М.Каримов. — Ўзимиздан қиёс: бултур 20 гектар ерга кузги дон экилганди. Якунда ҳар гектаридан 52 центнердан сифатли ҳосил йиғиштириб олинди. Пулга чақадиган бўлсак, бу — нақд 6,5 миллион сўм дегани. Энг муҳими, режадан ошиқча етиштирилган 50 тонна дон ўз ҳисобимизда қолди. Илгариги замонда деҳқон меҳнати етарлича қадрланмас, унинг пешона тери эвазига ундирилган ҳосил тақдирини «юқори»да ўтирганлар ҳал қилишар эди. Энди ҳар ким ўз мулкига, ўз эркига ўзи хўжайин. Масалан, биз даламизда етиштирилган пахтадан қанча тола, қанча ёғ, қанча чигит чиқишини билмаймизми? Жуда яхши биламиз. Келинг, сизга соддароқ қилиб тушунтирай: давлатга сотилган 120 тонна пахта хомашёсидан, хомаки ҳисоб-китобларга қараганда, 83-85 тонна чигит олинади. Шундан 30 фоизи қайта ишлаш корхонасининг улушидир. Қолгани — ўз ихтиёримизда. Хоҳласак, уни харидор топиб сотамиз, хоҳласак, ёғ-мойга алмаштирамиз. Бу ҳам қўшимча 4-5 миллион сўм даромаддир.

Кексадир, ёшдир, ўз истеъдоди ва лаёқатини юзага чиқаришни истаган ҳар бир киши учун бугун имконият эшиклари кенг очиқ. Президент, ҳукумат тадбиркорнинг бошини силаяпти. Яна нима керак? Асли қурувчидан чиққан фермер М.Каримов яратиш ва бунёдкорликдан бир олам завқ туяди. Бу баландпарвоз гап эмас. Туманда барпо этилган кўпдан-кўп иншоотларда унинг дастхати бор. «Покиза-М»ни ташкил этаркан, баъзилардек жарақ-жарақ пул топишни, данғиллама уй қуриш ёхуд «иномарка» машиналарда юришни хаёлига ҳам келтиргани йўқ. Юртимга, халқимга бўлсин, дейди у. Айни кунларда фермер хўжалигида 30 киши меҳнат қилмоқда. Ўртача маош — 25 минг сўм Комил Султонов, Саидакбар Каримов, Сайдулла Исомов каби сувчи ва механизаторларники бундан 1,5-2 ҳисса кўпроқ. Тушлик овқат — бепул. Олинган фойда ҳисобилан тез-тез мукофот пули ҳам бериб борилади.

ИСБОТ ВА ДАЛИЛ. Асл деҳқон сийлов ёки мукофот учун ишламайди. Унинг меҳнати ўз вақтида муносиб қадрланса, бас. Туманда 13 та ширкат, 370 та фермер хўжалиги мавжуд. Агар эришилган натижаларни таққослаб кўрадиган бўлсак, «улоқ» фермер хўжаликларида кетаётганлигини англаш қийин эмас. Чунончи, ўтган йили улар тасарруфидаги 1759 гектар ғаллазордан 7941,5 тонна сара дон йиғиштириб олинди. Буни ҳам қўйинг. Пахтачилик амалиётига янгича ёндашув, мавжуд ер, сув ва техника воситалари, ички омиллардан расамади билан фойдаланиш, шубҳасиз, ўз самарасини бермоқда.

Бундай жойда ким ишламайди, дейсиз? Ишлайди-да, Аммо бизнинг фермер анойилардан эмас. У ҳар бир ходимни меҳнатига қараб сийлашни билади. Дангаса ва танбалларга жамоада ўрин йўқ, Чунки бозор шароитида югурган топади, ишлаган тишлайди. Тасаввур қилинг: хўжалик ташкил этилган дастлабки пайтларда унинг ҳисобида биронта ҳам техника йўқ эди. Техникасиз фермер фермерми? «Олтой», «Белорус», «МТЗ-80» русумли тракторлар жамоанинг ҳалол пулига сотиб олинди. Энди улар — хусусий мулк. Ўз мулки, ўз айланма маблағини шакллантирган хўжалик эса ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. Бу ҳаёт синовидан ўтган оддий ҳақиқат.

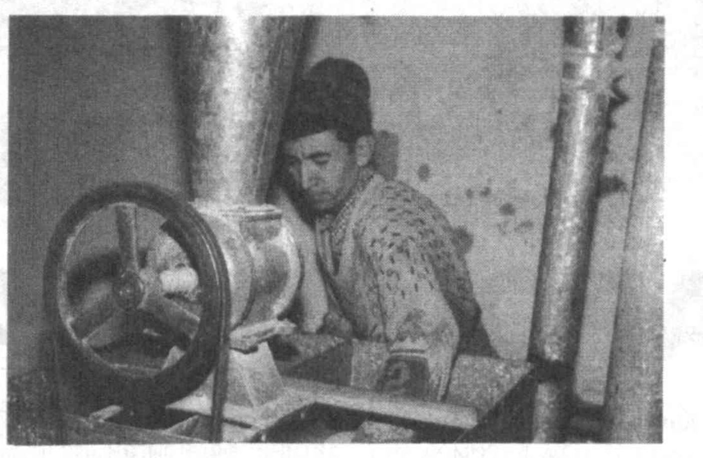

Фермер хўжаликлари тасарруфидаги 2401 гектар пахта майдонидан 7200 тонна қимматбаҳо саноат хомашёси етиштирилди. Маккажўхори, картошка, сабзавот-полиз маҳсулотлари салмоғи ҳам ҳар йилгидан мўл бўлди. Бу борада, хусусан, «Н.Ўрол», «Хўжабиддин», «Покиза-М», «Баҳром», «Адолат» фермер хўжаликларининг улуши салмоқлидир.

...Туш пайти. Зангори осмон тиниқ, мусаффо. Шийпон олдида майин шовуллаб турган тераксор эътиборимизни тортди. Буни сезган Малик ака изоҳ берди:

— Қаттиқ меҳнат қилдик. Майдончанинг юза қатламини унумдор соз тупроқ билан «бойитиш»га тўғри келди. Нега десангиз, илгари бу ерда Навоий номли ширкат хўжалигининг гаражи жойлашган эди-да. Гараж бошқа ерга кўчирилгач, ўрни ҳувиллаб қолди, ахлатхонага айланди. Янгангиз, ўғиллар — ҳаммамиз бир ойча тиним билмадик. Инсон қўли гул, деганларича бор. Мана, шинамгина масканга айланди. Жами 5000 туп терак экканмиз, Яна икки йилда қучоққа сиғмай қолади. Сотсак, буям даромад...

— Савоб ишга қўл урибсизлар. Инсондан шу қолади-да. Келажакдаги режалар қандай?

— Умр ўтаяпти, — дейди ҳамроҳим ўйчан товушда. — Кўнгилда ниятлар кўп. Худо саломатликни берсин, ишқилиб. «Покиза-М» таркибида чорвачилик йўналишини вужудга келтириш менинг катта орзуимдир. Камида 50-60 бош қорамолни парваришлаш учун имкониятимиз бор. «Тадбиркорбанк»нинг туман бўлимига 10 миллион сўм кредит сўраб ариза берганман. Афсуски, бир неча ойдан бери ана шу масала ҳал бўлмаяпти.

Малик ака гапираяпти-ю, аммо менинг кўз ўнгимда унинг шижоатли, ўктам қиёфаси улуғворлашиб бораётгандек. Бунинг сири, ҳикмати нимада? Одамни меҳнати безайди. Лекин, билсангиз, меҳнат билан меҳнатнинг фарқи бор. Ҳаётда пул топиб, ақл топмаганлар қанча! Ҳамонки, инсонийлик шевасидан гап очилган экан, у кишининг яна бир хислати ҳақида тўхталмасдан ўтолмайман. Буни саховатпешалик деймизми, болажонликми...

Ҳар йили Наврўзда Малик ака ўз ҳисобидан элга ош, сумалак тортади. Қишлоқдаги 14-мактабни оталиққа олганини ҳам кўпчилик билади. Қиш олдидан камхарж оилаларнинг фарзандларига қарийб юз минг сўмлик кийим-кечак улашиб, мактаб биносини таъмирлаш учун 500 минг сўм маблағ сарфлади. Қишлоқ қарияларидан бир гуруҳи муқаддас қадамжо — Бухорои шарифни зиёрат қилиб қайтишди. Бунда ҳам фермер бош-қош бўлди. Демак, уни савобнинг тагида қолди, деб ҳисоблайверинг!

Носир ТОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.
Е. БОТИРОВ
олган суратлар

ИСБОТ ВА ДАЛИЛ. Таъкидлаш жоизки, пахтачилик туманда етакчи тармоқ саналади. Илғор тажриба ва замонавий фан ютуқлари амалиётга кенг жорий этилаётгани, бозор иқтисодиётига хос турли мулкчилик шакллари ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватланаётгани боис, ишлаб чиқаришда барқарор ўсишга эришилаяпти. Ўтган йили мавжуд 14200 гектар пахта майдонига асосан «С-65-24» навли чигит экилди ва гектар ҳисобига 30 центнердан, жами 40,8 минг тонна сифатли хомашё йиғиштириб олинди. Бу — режада кўзда тутилганидан анча зиёд. Ҳисоб-китобларга қараганда, тармоқдан 4 миллиард сўмга яқин даромад олиш кўзда тутилаяпти.

МАЖМУА ЙИҒИЛИШИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Вазирлар Маҳкамаси Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш мажмуи котибияти мудири Т.Норбоева ана шу ҳақда маъруза қилди. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг ҳамда Жиззах, Самарқанд ва бошқа вилоятлар ҳокимлари ўринбосарлари, вазирлик ва жамоат ташкилотлари раҳбарларининг шу хусусдаги ахборотлари тингланди.

"Соғлом авлод" давлат дастурида белгиланган вазифалар юзасидан жойларда талайгина ишлар амалга оширилди. Республикада "Она ва бола скрининги", юқумли касалликларга қарши курашиш, "Жозибадор табассум", "Балоғат даври" дастурлари амалиётга изчил татбиқ этилмоқда. Барча ҳудудларда истеъдодли болаларни рағбатлантириш, улар ўртасида турли спорт мусобақаларини ташкил этиш ишлари олиб борилаяпти.

Шуниси эътиборлики, аёлларнинг оила ва жамиятдаги ижтимоий-иқтисодий мақоми ва аҳамиятини ошириш мақсадида тадбиркор аёлларни қўллаб-қувватлаш, болали аёлларни иш билан таъминлаш, касаначилик меҳнатини ривожлантириш юзасидан изчил тадбирлар амалга оширилаётир.

Мажмуа таркибига кирувчи ташкилотлар томонидан "Она ва бола" давлат дастури ижросини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Туғруқ мажмуалари замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан таъминланяпти. Қизлар саломатлигини назорат қилиш мақсадида "Болалар ва ўсмир қизлар репродуктив саломатлиги" ўқув-методик маркази, вилоятлардаги барча туғруқ комплексларида унинг филиаллари ташкил этилди.

Йиғилишда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Т.БОТИРБЕКОВ,
ЎзА мухбири.

ХЎЖАЛИК СУДЛАРИ

ТАДБИРКОРЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ФАОЛЛАШМОҚДА

МУСТАҚИЛЛИКНИНГ дастлабки кунлариданоқ миллий давлатчилигимиз анъаналари, илғор давлатлар тажрибасига таяниб, ҳуқуқий демократик жамият қуриш йўлида илдам қадамлар ташланди. Конституциямизда ҳуқуқий демократик жамият барпо этишнинг асосий тамойиллари, хусусан, ҳокимиятнинг тўлақонли мустақил тармоғи бўлган суднинг мустақиллиги белгилаб берилди. Бозор иқтисодиёти шароитида иқтисодий низоларни ҳал этишда одил судловнинг ўрни Асосий Қонунда ўз ифодасини топди.

Маълумки, вужудга келаётган янги мазмундаги иқтисодий муносабатлардан келиб чиқувчи низоларни ҳал этишда одил судловни таъминлаш Юртбошимиз ташаббуси билан бирмунча олдинроқ бошланган эди. 1991 йил 20 ноябрда «Ҳакамлар суди ва хўжалик низоларини кўриш тартиби тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши туфайли муқаддам маъмурий буйруқбозлик, баъзида «чойхона»ларда ҳал этиладиган низоларга одил судлов йўли билан баҳо бериладиган бўлди. Кейинчалик ҳакамлар судлари хўжалик судлари деб қайта номланди. 1993 йил 2 сентябрда «Судлар тўғрисида»ги Қонун ва Хўжалик процессуал кодексининг қабул қилиниши хўжалик судлари фаолияти ва тизимини такомиллаштиришда муҳим ўрин тутди.

Алоҳида таъкидлаш лозимки, хўжалик судлари айнан мустақилликнинг дастлабки йилларида мамлакатимизда амалга оширилган суд-ҳуқуқ ислоҳотларининг самарасидир. Кейинги йилларда хўжалик судлари фаолиятини такомиллаштиришга оид бир қатор махсус қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Жумладан, Президентимизнинг 1996 йил 25 июлдаги «Ўзбекистон Республикаси хўжалик судлари тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармони билан Тошкент шаҳар хўжалик суди ташкил этилиб, хўжалик судларининг таркиби, миқдори ва тузилиши тасдиқланди. Кейинроқ эса Вазирлар Маҳкамасининг «Хўжалик судларини моддий-техникавий таъминлаш тўғрисида»ги қарорининг қабул қилиниши муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Президентимизнинг «Хўжалик судларининг қарорлари ижросини таъминлашга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонга (1997 йил 5 февраль) асосан, давлат ҳокимият, назорат идоралари ва хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарларининг хўжалик судлари қарорларини ўз вақтида ва аниқ ижро этилиши юзасидан жавобгарлиги оширилди. Жаҳон андозаларига мос келадиган янги Хўжалик-процессуал кодексининг қабул қилиниши иқтисодий низоларни самарали ҳал этиш механизмини тўла яратди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 4 мартдаги «Хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий ночорлиги ва шартнома мажбуриятларининг бажарилиши учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кучайтириш тўғрисида»ги Фармони билан хўжалик судларига низоларни кўриш жараёнида аниқланган қонунбузарликлар бўйича мансабдор шахсларга нисбатан жиноий, маъмурий ва бошқа жавобгарлик чоралари қўллаш ваколатлари берилди.

«Судлар тўғрисида»ги янги таҳрирдаги Қонуннинг қабул қилиниши эса хўжалик судлари суд тизимининг муҳим бўлаги сифатида қарор топишини тўла таъминлади.

Айни пайтда хўжалик судлари тизимида 143 нафар судья, 300 нафарга яқин суд ходими ва 34 нафар суд ижрочиси фаолият кўрсатмоқда. Ана шу нисбатан кам сонли жамоанинг саъй-ҳаракатлари билан иқтисодий муносабатларда қонунчиликни мустаҳкамлаш хўжалик юритувчи субъектлар, хусусий тадбиркорларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишда салмоқли ишлар амалга оширилмоқда.

Қисқа даврда иқтисодий ночор корхоналарни банкрот деб эътироф этиш ҳақидаги ишлар сони анча кўпайганлигини ҳам айтиш зарур. Бундан ташқари, фаолият юритмайдиган кўпгина корхона ва ташкилотлар қайта ташкил этилди ва тугатилди.

Бундан ташқари, шартнома мажбуриятларини бажармаслик ёки лозим даражада бажармасликдан келиб чиқадиган низолар сони кескин ортганлигини таъкидлаш лозим. 2000 йилда 121 та, ўтган йилнинг 9 ойида 98 та давлат ва бошқа органларнинг қонуний бўлмаган ҳужжатлари ҳақиқий эмас, деб топилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 4 мартдаги Фармонига кўра, ишларни кўриш жараёнида шартнома ва тўлов интизомини бузишда, ўз мансабини суиистеъмол қилишда, мансабига совуққонлик билан қараб, корхоналарни банкрот ҳолатига олиб келишда айбдор бўлган 851 раҳбар ходимга нисбатан жиноят ишлари қўзғатилди. 4624 нафар раҳбар ходим моддий жавобгарликка тортилиб, улардан 85,6 млн.сўм ундириб олинган. 5031 шахс маъмурий жавобгарликка тортилиб, уларга 78,8 млн. сўмлик жарима солинган. 1863 ходим интизомий жавобгарликка тортилиб, 192 нафари эгаллаб турган лавозимидан озод этилган.

Чет давлатлар субъектлари иштирокидаги ишлар сони ҳам ортиб бормоқда. Хўжалик судлари фақатгина ишларни кўриш билан чегараланиб қолмаяпти. Фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш ишида ҳам фаол қатнашмоқда. Фақатгина 2000 йилда 1700 га яқин иш бевосита меҳнат жамоаларида, яъни сайёр суд мажлисларида кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси, Адлия вазирлиги, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги билан ҳамкорликда барча туманларда тадбиркорлар билан шартнома муносабатларини такомиллаштириш, тадбиркорлик субъектлари, биринчи навбатда деҳқон ва фермер хўжаликлари, ўрта ва кичик бизнес субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мавзуларида доимий тарзда семинар машғулотлари ташкил қилинмоқда. Тадбиркорларга даъво аризалари ва хўжалик шартномаларини расмийлаштиришда амалий ёрдам кўрсатилмоқда.

Тадбиркорларнинг хўжалик судларига ҳеч қандай монеликсиз мурожаат қилишларига имкон яратилди. Натижада мурожаатлар йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. 2000 йилда 1015 та ўрта ва кичик бизнес субъекти, деҳқон ва фермер хўжалиги манфаатлари ҳимоя қилинган бўлса, ўтган йил бу кўрсаткич анча ошди.

Хўжалик судлари яқинда ўзининг ўн йиллигини нишонлади. Ўтган қисқа даврда мамлакатимизда суд тизимининг ажралмас бўлаги сифатида шаклланган хўжалик судлари иқтисодий муносабатларда қонунчиликни таъминловчи мустақил органга айланди. Энди вазифаларимиз иқтисодий муносабатларда одил судловни таъминлаш. Яъни тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларини янада қатъий ҳимоя қилиш, ҳар қандай иқтисодий низонинг фақат суд йўли билан ҳал этилишига эришишдан иборат. Бу, албатта, хўжалик судлари тизимини янада такомиллаштиришни тақозо қилади.

Шу ўринда Олий хўжалик суди мақомини янада ошириш, унинг таркибида қонунчиликнинг айрим соҳалари бўйича ихтисослашган судлов таркибларини ташкил этиш муҳим аҳамиятга эга бўлишини қайд этиш лозим. Бу иқтисодий соҳадаги қонунчиликни қўллаш борасида таҳлилий-услубий ишларни такомиллаштиришга, шу тариқа судлар, тадбиркорлар ва бошқа иқтисодий муносабатлар иштирокчиларига қулайлик яратилишига имкон беради.

Амалдаги қонун ҳужжатларига кўра, қуйи хўжалик судлари Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида ташкил этилган бўлиб, туман миқёсида мавжуд эмас. Ўз манфаатлари бузилган тадбиркор хўжалик судига ариза беришидан бошлаб у ҳал этилгунига қадар камида 3-4 марта вилоят марказига қатнаши керак. Хусусан, вилоят марказидан 100-200 километр узоқликда жойлашган туманлардаги тадбиркорларнинг шунча масофага келиб-кетиши жойларда айрим қийинчиликларни келтириб чиқармоқда. Кўпгина ҳолларда уларнинг ўз ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишни сўраб хўжалик судларига мурожаат этмасликларига ҳам сабаб бўлмоқда. Шундан келиб чиқиб, хўжалик судлари ходимлари иштирокида жойларда ўтказилаётган деҳқон-фермерлар, хусусий тадбиркорлар ва оилавий пудратчилар билан бевосита мулоқотлар, суҳбатлар чоғида ҳамда оммавий ахборот воситаларидаги чиқишларда улар туманларда ҳам хўжалик судларини ташкил этиш лозимлигини билдирмоқдалар. Шу муносабат билан фуқаролик ишлари бўйича судлар тажрибасини инобатга олган ҳолда, туманлараро хўжалик судларини ташкил этиш республикада суд ислоҳотларини амалга оширишда, шунингдек тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларининг янада ишончлироқ ҳимоя қилинишини таъминлашда муҳим қадам бўлади, деган фикрдамиз.

Амалга оширилаётган суд-ҳуқуқий ислоҳотларнинг кейинги босқичида судьялар ва суд ходимларининг касб малакасини ошириш, зукко ходимлар мактабини ташкил этиш, суд жараёнларини янада соддалаштириш ҳақида бош қотирмоқдамиз. Зеро, бу тадбирлар тобора ривожланиб бораётган иқтисодий муносабатларда қонунчиликни таъминлашда муҳим восита бўлади.

Н.АҲМОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Олий хўжалик суди раисининг
биринчи ўринбосари.

ФАҚАТ НОН ДЕБ ЯШАМАС ИНСОН

«ХУСУСИЙ МУЛК БОШҚА МУЛК ШАКЛЛАРИ КАБИ ДАХЛСИЗ ВА ДАВЛАТ ҲИМОЯСИДАДИР».
(53-модда).

Болалигимизда руҳимиз ҳеч қандай куракда турмайдиган бир ақида — хусусий мулкка нафрат руҳи билан суғорилди. Эндиликда, истиқлол даврида ана шу заҳарни, Чехов таъбири билан айтганда, танамиздан сиқиб чиқариш учун, ўзимизнинг бутун ички дунёмизни офтобрўяга ёйиб, пўстаклашга тўғри келяпти.

Сабоқ

Бу — оғир кечадиган руҳий жараён. Ўз нафратингни меҳрга айлантириш ва бу меҳр тамойиллари асосида ҳаёт кечиришнинг ўзи бўлмайди. Бунинг учун бир неча авлод амалий тараддуд жараёнини кечириши, маънавий эврилишни содир эта билиши керак. Бу эса, биз англаб ўрганган тўқнашувлар мажмуаси эмас, балки ақлий соғломлашувнинг тадрижий жараёни тарзида юз бериши лозим.

Шимол халқларидан бирида бир удум мавжуд экан. Агар бир одам иккинчисини «қашшоқ» деб ҳақорат қилса, ҳақоратланаётган одам ҳақоратловчининг юзига тупуриши зарур. Бутун бир халқ ўзининг қашшоқлиги билан керилса, бир кунмас, бир кун тарих унинг юзига «тупуради». Истиқлол Конституцияси бизни ана шу ҳақоратдан қутқариб қолди. «Биз камбағал оиладан келиб чиққанмиз» деб анкета тўлдиришдан халос бўлдик. Бобою момоларимизнинг «бой бўлгурлар» деган азалий дуоларида қандай ҳикмат пинҳон эканлигини тушуна бошладик.

Энди масаланинг бошқа бир «лекин»и чиқиб қолди. Илгари қашшоқликка ружу қўйилса, энди бойликка ана шундай топинадиганлар, бир-бирининг обрўсини чўнтакларидаги пул билан ўлчайдиган, «Мен бой бўлсам, сен аблаҳ, сен бой бўлсанг, мен аблаҳ» қабилида тирикчилик ўтказадиганлар ҳам учрай бошлади. Мен ўйлайманки, ҳозирги Конституциямиз бой бўлувчининг ўзига хос бир «Ахлоқ кодекси»дир.

Тарихимизда бойликнинг инсонга, инсоннинг бойликка муносиб бўлишининг тимсоллари кўп. Ана шулардан бири — Алишер Навоий ҳазратларидир. Биз манбалардан биламизки, ўз бойлиги билан Ҳусайн Бойқаро Алишер Навоийга эмас, балки Алишер Навоий Ҳусайн Бойқарога ҳомийлик қилган эди. Биз бу икки буюк сиймо ҳукмронлик қилган даврда (Ҳусайн Бойқаронинг сиёсий, Алишер Навоийнинг маънавий ҳукмронлиги) Мовароуннаҳр, барча мураккабликларига қарамасдан, тараққий топган ва бу тараққиётда мамлакатда ҳар бир қора чақа ҳам ўз ўрнига сарфланганлиги ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлганлигини яхши биламиз. Бу эса бойликнинг чиндан-да, ҳар икки маънода ҳам давлат бўлганлигидан дарақдир.

Мулк, бойлик фақат тирикчилик ўтказиш учун эмас, балки инсон деган шарафли унвонга муносиб ҳаёт кечириш учундир. Бундай бойликка фақат ҳалол меҳнат билан эришилади. Мана шундай бадавлат инсонгина бошқаларнинг кўзига «олабўжи» бўлиб кўринмайди. Балки, билъакс, ҳамма учун биродарга айланади. Бундай бой бўлишнинг мезони, аввало, бизнинг Конституциямиздир.

Қомусимиз мудом тантана қилаверсин!

Бой бўлинглар!

Матназар
АБДУЛҲАКИМОВ,
шоир.

«УМИД»НИНГ УМИДЛАРИ УЛҒАЙМОҚДА

Ўтган аср математика фани ривожига катта таъсир кўрсатган ва унинг деярли ҳамма соҳаларига оид йигирма учта муаммони ўртага ташлаган немис математиги Давид Гильберт (1862-1943) ўша даврдаги ўзбек математиклари ҳақида маълумотга эга бўлган ёки бўлмагани бизга қоронғи. Бироқ орадан қарийб юз йил ўтиб, ўзбек олими Фарҳод Эшматов ўша даврда илгари сурилган йигирма уч муаммонинг ечилмай қолган соҳаларига ўзининг илмий изланишлари билан жавоб бераётгани ҳеч кимни бефарқ қолдирмаса керак.

У Ўзбекистон Миллий университетида талаба бўлган пайтлариданоқ бу борадаги тадқиқотларини бошлаганди. Нью-Йорк университети магистратурасида ўқиб, математика мутахассислигини имтиёзли диплом билан битиргач, АҚШ университетларида ўрнатилган тартиб-қоидага кўра, Фарҳод докторантурага ўқишга тавсия этилди.

Корнелл университети АҚШдаги, қолаверса, дунёдаги энг нуфузли ўқув юртлардан бири. Ўша йили чет эллардан келган кўплаб иқтидорли магистрлар бу даргоҳга — докторантурага ўқишга кириш учун ўта мураккаб синовлардан ўтишди. Натижада университетга атиги бешта мамлакатдан докторант қабул қилинди. Кишини мағрурлантирадиган томони шуки, улардан бири, ёш олим Фарҳод эди. Ёш йигитнинг меҳнатсеварлиги, қобилияти бу ерда янада яққол намоён бўлди. У биринчи курсни «аъло»га битирди. Унинг интилишлари, эришаётган натижалари самарали эканини кўрган университет раҳбарияти ва АҚШ ҳукумати ўқиш учун сарфланадиган харажатлар, стипендия тўловларини ўз зиммасига олди. Бу бўлажак ўзбек олимига кўрсатилган эътибор ва унинг олиб бораётган тадқиқотлари эътирофи эди.

Изланувчан олим докторантурада ўқиш билан бирга, тадқиқотчи сифатида ўз соҳаси бўйича университетнинг бакалавр ва магистрларига математиканинг «Дифференциал тенгламалар», «Математик статистика» каби бўлимларидан дарс бермоқда.

Дарҳақиқат, Фарҳод инглиз ва рус тилларини мукаммал билади. Илмий ишларининг натижалари бўйича АҚШнинг бир нечта халқаро конференцияларида ўз маърузалари билан иштирок этган. Унинг натижалари асосида Американинг энг нуфузли журналларида мақолалари ҳам чоп қилинди. Ли алгебрасига оид илмий ишлари жаҳоннинг таниқли математик олимлари томонидан юқори баҳоланмоқда. Дарвоқе, Ли алгебраси билан шуғулланувчилар учун Лос Анжелосда ҳар йили ташкил этиладиган анъанавий математика мактабида яқинда машҳур олимлар қаторида Фарҳод Эшматов ҳам иштирок этди. Бу ишонч ёш олимга берилган катта баҳодир.

Университет анъанасига кўра, докторантурага қабул қилинган талабалар давлатининг байроғи шу мамлакатга ҳурмат ва эҳтиром сифатида олий ўқув юрти биносига ўрнатилар экан. Ҳозир юртимиз байроғи ҳам у ерда ҳилпираб турибди. Шу ўринда Юртбошимизнинг «Умид» жамғармасини ташкил этиш ва иқтидорли ёшларимизнинг чет элларда таълим олишини қўллаб-қувватлаш тўғрисидаги Фармони мамлакатимиз таълим тизимининг ривож топишида муҳим воқелик бўлганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Зеро, бугунги кунда «Умид»нинг умидли истеъдодлари ўзлари танлаган соҳалари бўйича мутахассис сифатида ишонч қозониб қолмасдан, балки жаҳон илму фан намояндалари ўртасида ҳам обрў-эътибор топишмоқда.

Фарҳод Эшматов шундай ёшлардан бири...

Салим ДОНИЁРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Термиз шаҳри ўлкамиз тарихида, унинг ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётида муҳим ўрин эгаллаган. Шаҳар тарихи қадимдан узлуксиз давом этиб келади ва бу Темурийлар даври манбаларида ҳам акс этган.

ТЕРМИЗ ШАҲРИНИНГ 2500 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ТЕМУРИЙЛАР манбаларидаги тавсиф

Ўн тўртинчи асрнинг 60-йиллари охирида Амир Темур билан Амир Ҳусайн ўртасида низо вужудга келиб, икки ўртада қатор тўқнашувлар бўлиб ўтади ва бу воқеалар баёнида Термиз шаҳри ҳам эслатилган. Жумладан, тарихчи Шарафиддин Али Яздийнинг «Зафарнома» асарида шундай сўзларни ўқиймиз: «Манғлой Қаҳалқадан ўтиб Термизга етиб боргач, Амир Ҳусайнннинг Ҳиндушоҳ ва Халил бошлаб олиб келган лашкари уларнинг (Соҳибқирон лашкарининг) қорасини кўргандан қочмоққа юзландилар ва Омуя сувидан ўтиб, Балх томон йўл олдидар. Соҳибқирон Термиздан уч фарсах наридаги Бўё мавзеи (ҳозирги Шеробод)га келиб қўнди.

Маккайи муаззаманинг буюк шарифларидан бири... Сайид Барака ҳеч қандай ваъда ва олдиндан келишувсиз, кутилмаганда ул ҳумоюн манзилда пешвоз чиқди ҳамда салтанат ва подшоҳлик белгиларини англатувчи ноғора ва алам (байроқ) келтириб, ҳазрат Соҳибқиронга совға қилди...».

Сайид Барака юқорида қайд этилган рамзий тортиқларни бериб, соҳибқирон Амир Темурга келажакда буюк давлат соҳиби бўлажагини ушбу манзилда башорат қилади. Амир Темур Балхга қилган юришида Амир Ҳусайн устидан тўла ғалаба қозонади ва Чиғатой улуси ғарбий қисмининг ҳукмдори бўлади. У Балхдан отланиб, Термиз кечувидан Жайҳун дарёсидан ўтади ва Кешга қайтади.

Кўп ўтмай, Зиндаҳашим соҳибқирон Амир Темурга қарши бош кўтаради ва Хонзода Абулмаол билан биргаликда Термизга чопқин ясайди, шаҳар ва унинг яқин атрофидаги қишлоқларни талайдилар. Бу ўзбошимчаликка қарши Амир Темур зудликда чора кўради. Али Яздий «Зафарнома»да бу хусусда шундай ёзади: «Амирлар зафарпаноҳ сипоҳ билан Термизга етиб келганларида, ул томондаги аҳоли Омуя сувига кемалардан кўприк боғлаган эдилар. (Бироқ) бир гуруҳ душманлар тунда қочиб кўприкдан ўтган ва кўприкни нариги томондан бузган эди. Ғанимлар ғолиб лашкарнинг қорасини кўришлари билан юзлари сарғайиб, қўрқувга тушиб қоча бошладилар».

Кейинги йилларда Амир Темур жанубий ўлкаларга қилган юришида ҳам унинг йўли Термиз шаҳри ва кечуви орқали ўтган.

Кастилия (Испания) қироли Генрих III ҳузуридан Самарқандга, соҳибқирон Амир Темур ҳузурига юборилган элчилар ҳам Термиз шаҳридан ўтиб, пойтахт Самарқандга етиб борганлар. Ана шу сафарда қатнашган Луи Гонсалес де Клавихо ўз сафари хотираларида Термиз шаҳри хусусида ушбу муҳим маълумотларни қайд этган: «Пайшанба (1404 й. 21 август) куни элчилар катта дарё бўйига етиб келдилар ва ундан ўтиб қарама-қарши соҳилга қўндилар. Яъни, ўша пайшанба кунининг ўзидаёқ элчилар дарёдан ўтиб, Термит (Термиз) аталмиш бир йирик шаҳарга кирдилар. Бу дарёдан ўтгач, Самаркант (Самарқанд) подшоҳлиги бошланади... Элчилар ўша куни етиб келган Термит (Термиз) шаҳри жуда катта ва аҳолиси кўп бир шаҳар эрур: унинг девори ҳам ёки бирор ҳимоя тўсиғи ҳам йўқ. Атрофида боғ-роғлар, ариқлар барпо этилган. Яна шуни айтишим мумкинки, биз шаҳарга киргач, узоқ йўл юрдик ва мўлжалланган жойга етиб келганимизда, анча чарчаган эдик. Бутун йўл давомида одамлар гавжум кўчалар ва майдонлардан юриб бордик, уларда турли моллар билан олди-сотди қилинарди. Бу шаҳарда элчиларга катта иззат-икром кўрсатдилар, барча зарур нарсалар билан таъминландилар: ипак матодан тикилган кийим совға қилдилар».

Термиз шаҳри XV аср сиёсий жараёнларига ҳам дахлдор бўлган. Абдураззоқ Самарқандийнинг «Матлаи саъдайн» асарида ёзилишича, Чағониён вилояти маъмурий жиҳатдан Мирзо Улуғбекка суюрғол қилинган эди. Улуғбек Самарқанддан Ҳиротга, отаси Мирзо Шоҳрух ҳузурига бир неча марта бориб келганда ҳам унинг йўли кўпинча Термиз шаҳри орқали ўтган. У ўғли Абдуллатифга қарши Балх сари муҳорабаға отланганда ҳам, Термизга келиб турган.

XV асрнинг иккинчи ярмида Абу Саид Мирзо Хуросонни забт этмоқ мақсадида катта лашкар билан юриш қилганида ва кейинги воқеалар туфайли Хуросон билан Мовароуннаҳр оралиғидаги сафарларида аксари вақт Термиз ва Балх орқали юрган. Абу Саид ўлимидан сўнг, унинг ўғилларидан мирзо Султон Аҳмад билан мирзо Султон Маҳмуд ўртасида ихтилоф бўлиб, Султон Маҳмуд Самарқанддан чиқиб, Чағониён вилояти орқали ўтиб, Ҳисор вилоятига боради. «Бобурнома»да таъкидланишича, Кўҳитан ва Қаҳқа (Дарбанди Оҳанин)дан жанубга — Чағониён, Термиз, Ҳисор, Хатлон, Қундуз, Бадахшон то Ҳиндикуш тоғларигача Султон Маҳмуд мирзо ҳукмида бўлган. Шунингдек, Султон Маҳмуд мирзонинг катта хотини Хонзода бегим Термиз мирларидан бўлмиш Мир Бузург Термизийнинг қизи эканлиги ҳам маълум ва шу сабабдан бу шаҳзода Термиз ва Чағониёнда хос обрў-эътибор соҳиби эди. Ўн бешинчи асрнинг охирги йиллари ва XVI аср бошларида Мовароуннаҳрда кечган сиёсий воқеалар ҳам Термиз ва Чағониён тарихига дахлдор бўлган. Чунончи, Мирзо Муҳаммад Ҳайдарнинг «Тарихи Рашидий» асарида ёзилишича, Шайбонийхон жанубий ҳудудларга юриши чоғида Чағониён орқали ўтиб, Ҳисорга борган ва яна худди шу йўналишда Самарқандга қайтган. У Ҳисор вилоятини (шайбонийлардан бўлмиш) Ҳамза Султонга ҳамда Термиз ва Чағониённи Маҳди Султонга беради.

Чағониён ва Термиз Темурийлар даврида Буюк Ипак йўлида жойлашганлиги ҳақида ёзма маълумотлар бор. Термиз ушбу савдо йўлининг Жайҳун (Амударё) кечувидаги гавжум шаҳар бўлган. Зеро, Шарқда Хитойдан чиқиб, Ғарбга йўл олган савдо карвонлари асосий савдо йўллари — шимолий йўналиш, яъни Еттисув орқали юрганда ҳам, жанубий йўналиш, яъни Қошғар, сўнгра Қоратегин ва Ҳисор орқали йўл босганда ҳам, Термиз шаҳридан, аниқроғи, ушбу шаҳар ёнида Амударёда ташкил топган қадимий кечув орқали Мовароуннаҳрдан Хуросонга ўтган.

Соҳибқирон Амир Темур буюк давлат барпо этиши билан қадимий Буюк Ипак йўли бўйлаб савдо-элчилик муносабатлари ривожланди. Бу даврда Буюк Ипак йўлининг Хитойдан Ғарб мамлакатларига йўналган жанубий тармоқларидан бири Термиз шаҳри орқали ўтгани маълум. Термизда нафақат Хитойдан Ғарбга, балки Ҳиндистондан Мовароуннаҳрга йўналган савдо йўллари ҳам кесишган.

Мирзо Шоҳрух салтанатида Темурийлар давлати билан Хитой ўртасида савдо ва элчилик муносабатлари мунтазам тус олади. 1419-1422 йилларда Хитойга борган темурийлар элчилари, ушбу элчиликда бевосита қатнашган Ғиёсиддин Наққошнинг сафар кундалигида қайд этилишича, ватанларига қайтиш чоғида Қошғардан ўтгач, Андигон довонида уч гуруҳга бўлинадилар: бир гуруҳ Фарғона водийси орқали Самарқандга, иккинчи гуруҳ Помир тоғлари орқали Бадахшонга ва учинчи гуруҳ Қоратегин, Ҳисори Шодмон, Чағониён, Термиз ва Балх орқали Ҳиротга йўл олади. Демак, XV асрда Термиз Буюк Ипак йўлининг битта муҳим тармоғида жойлашган эди, дейиш мумкин.

Темурийлар салтанатида Термиз шаҳри Мовароуннаҳрдаги маданий-маънавий марказлардан бири эди. Ўша даврнинг таниқли тарихчиси Ҳофизи Абру «География» асарида Мовароуннаҳр ҳудудидаги тўртта асосий шаҳар қайд этилган, улардан бири Термиздир (Бухоро, Самарқанд, Термиз, Хўжанд), дейди.

Омонулло БЎРИЕВ,
ЎзР ФА Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими.

ЁШЛИК, ИСТЕЪДОД, ЖЎШҚИНЛИК!

Ўзбекистонлик ўқувчиларнинг ёрқин ғалабаси

Москвада МДҲ ва Болтиқбўйи мамлакатлари ўқувчиларининг рус тили бўйича I Халқаро олимпиадаси бўлиб ўтди. Ўзбекистон Республикасидан борган 9-11-синф ўқувчилари командаси катта муваффақият қозонди, уларга кучли иштирокчи сифатида «Рус тилини ўрганишдаги ютуқлари учун» диплом топширилди. Олимпиадада МДҲ ва Болтиқбўйи мамлакатларидан 101 нафар ўқувчи қатнашди. Рус тилини билиш бўйича иқтидорли ўқувчилар уч босқичда синаб кўрилди.

Россиядаги исталган олий ўқув юртига имтиҳонсиз кириш ҳуқуқини қўлга киритган олтита совринли ўринни эгаллаганлар орасида икки ҳамюртимиз бор. Қолган қатнашчиларимиз ҳам турли номинация бўйича дипломлар соҳиби бўлишди. Услуб бўйича Елена Куценко ва Нина Гроновская, Пушкин сўзини ҳис этиш бўйича Олимжон Туршибоев, рус фразеологиясига муҳаббат борасида Ольга Белоруссова, ифодали нутқ учун Мария Репина, шеърий асарлари учун Луиза Микдуллина, лўнда нотиқлик санъати учун Надя Шоркина, мумтоз асарларни ифодали ўқиганлиги учун Комила Муҳаммаджонова тақдирланишди.

Дўппи тикишу атлас тўқишнинг ҳадисини олган марғилонлик ёшлар бухороча зардўзлик сирларини ҳам пухта эгаллаб олишди. Бунда шаҳардаги «Ҳунарманд» уюшмаси аъзоси Раънохон Эшонованинг алоҳида хизмати бор.

***СУРАТДА:** уста зардўз Раънохон Эшонованинг шогирдлари Дилфузахон Отажонова ва Севарахон Абдуллаевалар.*

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

БАРКАМОЛЛИК КЎРИГИ

Умумтаълим мактаблари ўқувчилари ўртасида ўтказилаётган «Умид ниҳоллари» мусобақалари қизғин паллага кирди. Спортнинг бокс, гимнастика, чим устида хоккей ва қизлар футболи турлари бўйича Андижонда бўлиб ўтган мусобақаларда қандай натижаларга эришилди? Мухбиримизнинг вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Тўхтасин МИРЗАЕВ билан суҳбати айни шу ҳақда кечди.

— Мусобақалар тўрт босқичда ўтказилади. Албатта, ҳар бир беллашувнинг кўнгилдагидек ўтказилишига, унда ҳар бир ўқувчининг иштирокини таъминлашга пухта ҳозирлик кўрилди. Умумтаълим мактабларидаги 453 та спорт зали, 5 та сузиш ҳавзаси, 468 та футбол, 621 та баскетбол, 743 та волейбол, 298 та қўл тўпи майдони, 4 та стадион, 10 та теннис корти таъмирланиб, ёшлар ихтиёрига топширилди.

— «Умид ниҳоллари» мактабдан бошланадиган тадбир. Бу, албатта, мактаб маъмуриятига катта масъулият юклайди...

— «Олимпиада умидлари — 2001» мусобақалари бу борада катта тажриба вазифасини ўтади. Маълумки, ўтган йили зўр кўтаринкилик билан ўтказилган ана шу мусобақаларда вилоятимиз вакиллари кучли учликни эгаллаган эди. Биз бу ютуқларни мустаҳкамлаш ва янги марраларга эришишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйдик.

Вилоятлардаги ҳар бир мактаб қошида спорт клублари ташкил этилди. Шу клубларнинг самарали фаолияти туфайли Андижон шаҳридаги 2-, Қўрғонтепадаги 8-, Булоқбошидаги 4-, Жалолқудуқдаги 3-, Балиқчидаги 8-мактабларнинг ёш, умидли спортчилари вилоят шарафини мамлакат миқёсида дадил ҳимоя қилдилар.

— Ўтказилган мусобақалар нимани кўрсатди?

— Биринчи ва иккинчи босқич беллашувлари ниҳоясига етди. Мазкур беллашувларда 530 мингдан зиёд мактаб ўқувчиси иштирок этди. Андижон шаҳри, Асака, Олтинкўл, Булоқбоши, Хўжаобод, Қўрғонтепа туманларида мусобақалар юқори савияда, иштирокчиларнинг фаоллиги билан ўтганлигини таъкидлаш керак.

Шу кунларда энг яхши спорт иншоотларида шаҳар ва туманларнинг энг кучли ёш иштирокчилари учинчи босқич ғолиблигини қўлга киритиш учун курашни давом эттирмоқдалар. Ҳозирга қадар спортнинг 9 тури бўйича ғолиблар аниқланди. Андижон шаҳри вакиллари енгил атлетика, сузиш, футбол, баскетбол, стол тенниси бўйича барча рақибларидан устун эканликларини намойиш этдилар.

Шунингдек, ўғил болалар ўртасида қўл тўпи бўйича Қўрғонтепа, волейболчилар ўртасида Булоқбоши тумани ёшларига тенг келадигани топилмади.

Умуман олганда, мусобақалар жараёнида вилоятдаги энг кучли спортчилар сараланмоқда. Улар ўзларининг куч ва маҳоратларини Фарғона шаҳрида ўтказиладиган мамлакат миқёсидаги беллашувларда намойиш этадилар.

«Халқ сўзи» мухбири
О.ШОДМОНАЛИЕВ
суҳбатлашди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

(Вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг умумий мажбурий тусдаги меъёрий ҳужжатларини давлат рўйхатидан ўтказиш ҳолати тўғрисида 2002 йил 2 январдан 12 январгача бўлган маълумот):

I. Давлат рўйхатидан ўтказилди:

1. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2002 йил 3 январдаги 2-сонли ва Давлат солиқ қўмитасининг 2002 йил 3 январдаги 2002-1-сонли *«Жисмоний шахслардан транспорт воситалари учун бензин, дизель ёнилғиси ва суюлтирилган газ истеъмолига солиқни ҳисоблаб чиқиш ва тўлаш тартиби тўғрисида йўриқномани тасдиқлаш ҳақида»*ги қарори.

2002 йил 3 январда 1092-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2002 йил 13 январдан кучга кирди).

2. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими марказининг 2002 йил 3 январдаги 3-сонли, Давлат тест марказининг 2002 йил 3 январдаги 19-сонли ва Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг 2002 йил 3 январдаги 19-сонли *«Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизимида раҳбар ва ўқитувчиларнинг бўш лавозимларини эгаллаш учун уларни танлов асосида танлаб олиш тўғрисида низомни тасдиқлаш ҳақида»*ги қарори.

2002 йил 4 январда 1093-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2001 йил 14 январдан кучга кирди).

3. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими марказининг 2002 йил 3 январдаги 4-сонли, Давлат тест марказининг 2002 йил 3 январдаги 18-сонли ва Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг 2002 йил 3 январдаги 18-сонли *«Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизими раҳбарлари таркибини, педагог ва муҳандис-педагог кадрларни аттестациядан ўтказиш тўғрисида низомни тасдиқлаш ҳақида»*ги қарори.

2002 йил 4 январда 1094-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2001 йил 14 январдан кучга кирди).

4. Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг 2001 йил 29 декабрдаги 02/8-21-сонли, Марказий банкнинг 2001 йил 29 декабрдаги 121В-3-сонли ва Молия вазирлигининг 2001 йил 29 декабрдаги 3-сонли *«Божхона тўловларини тўлаш муддатларини кечиктириш ва бўлиб-бўлиб тўлашга имкон бериш бўйича йўриқномага қўшимча киритиш тўғрисида»*ги қарори.

2002 йил 10 январда 697-3-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2002 йил 20 январдан кучга киради).

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2002 йил 2 январдаги 1-сонли *«Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фаолиятини амалга ошираётган суғурта ташкилотлари активларининг мажбуриятларга меъёрий мувофиқлиги тўғрисида вақтинчалик низомга ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»*ги буйруғи.

2002 йил 12 январда 739-1-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2001 йил 22 январдан кучга киради).

6. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2001 йил 3 декабрдаги 125-сонли, Марказий банкнинг 2001 йил 3 декабрдаги 206-В-сонли ва Давлат солиқ қўмитасининг 2001 йил 3 декабрдаги 120-сонли *«Давлат органлари ёки ушбу органлар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) натижасида фуқаролар ёки юридик шахсларга етказилган зарарни қоплашда Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан пул тўловларини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги йўриқномани тасдиқлаш ҳақида»*ги қарори.

2002 йил 12 январда 1095-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2001 йил 22 январдан кучга киради).

II. Давлат рўйхатидан ўтказиш рад этилди:

1. Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитасининг *«Интеграл микросхема топологиясини рўйхатдан ўтказиш учун талабномаларни тузиш ва топшириш қоидалари ва давлат экспертизасини ўтказиш тартибини тасдиқлаш тўғрисида»*ги қарори.

2. Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитасининг *«Интеграл микросхема топологиясига бўлган ҳуқуқни бошқа шахсга ўтказиш ҳақидаги шартномани, интеграл микросхема топологиясидан фойдаланишга лицензия шартномасини кўриб чиқиш ва рўйхатдан ўтказиш ҳамда рўйхатдан ўтказилган лицензия шартномаларига ўзгартиришлар киритиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида»*ги қарори.

3. Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитасининг *«Товар белгиси ва хизмат кўрсатиш белгисини рўйхатдан ўтказиш учун талабномани тузиш, топшириш ва кўриб чиқиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида»*ги қарори.

4. Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг *«Реэкспорт божхона режими тўғрисида низомни тасдиқлаш ҳақида»*ги қарори.

Тақдим этилган ҳужжатларда амалдаги қонунчиликка зид қоидалар мавжуд ёки улар меъёрий ҳужжатларга қўйилган талабларга жавоб бермайди. Давлат рўйхатидан ўтказиш рад этилган меъёрий ҳужжатлар Адлия вазирлигининг хулосалари ҳисобга олинган ҳолда қайта ишланган тақдирда давлат рўйхатидан ўтказиш учун такроран тақдим этилиши мумкин.

III. Ҳуқуқий экспертизадан ўтказилмоқда:

1. Ўзбекистон Республикаси Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлигининг *«1-сон (кичик бизнес) шакли бўйича микрофирма ва кичик корхона ҳисоботини тузиш тартиби тўғрисидаги йўриқномани тасдиқлаш ҳақида»*ги буйруғи.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Марказий банкнинг *«Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетида турувчи ташкилотларнинг бюджетдан ташқари маблағлари тўғрисида низомни тасдиқлаш ҳақида»*ги қарори.

3. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг *«Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетини тузиш ва ижро этиш қоидаларини тасдиқлаш ҳақида»*ги буйруғи.

4. Ўзбекистон Республикаси Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги, Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг *«2001 йил 1 январь ҳолати бўйича асосий фондларни қайта баҳолашни ўтказиш тартибига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»*ги қарори.

5. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг *«Ўзбекистон Республикаси банк муассасаларида пул муомаласига доир ишларни ташкил этиш тўғрисидаги йўриқномага ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»*ги қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг *«Банкларни рўйхатга олиш ва лицензиялаш тартиби тўғрисида низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»*ги қарори.

7. «Ўздавэнергоназорат»нинг *«Энергетика ишлаб чиқариш корхоналарида ходимлар билан ишлашни ташкил этиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида»*ги буйруғи.

Кучини йўқотган деб эътироф этилди ва ижродан чақириб олинди:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси ва Молия вазирлигининг 2001 йил 1 июндаги 02/20-851 ва ТЖ/08-01-03/113-сонли қўшма хати.

Ушбу ҳужжат Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тақдимномасига асосан давлат рўйхатидан ўтказилган ҳужжат сифатида кучини йўқотган деб эътироф этилди ва ижродан чақириб олинди.

Маълумотлар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг Идоравий меъёрий ҳужжатларни давлат рўйхатидан ўтказиш бошқармаси томонидан тайёрланди. Саволлар учун телефонлар: 133-38-67, 132-00-28

Солиқ тизимида нима гап?

МАЪНАВИЯТИМИЗГА ЗАВОЛ ЕТМАСИН

Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 29 июндаги «Гастрол-концерт фаолияти соҳасида солиқ солишни ва аудио-видео кассеталарини тарқатишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш йўлида Тошкент вилояти Пскент тумани солиқчилари яна бир текширув ўтказишди. Бу гал улар кўча-кўйларда аудио-видео кассеталари билан яширинча савдо қилиб юрган сохта тадбиркорлар изига тушдилар.

Шу жараёнда Пскент шаҳар, «Гулшан» кўчаси 31-уйда истиқомат қилувчи Зайнобиддин Муҳитдиновнинг хуфия ишлари сув юзига қалқиб чиқди. У тегишли ҳужжатларни расмийлаштирмай, лицензияга эга бўлмай, ҳар бири 2400 сўмлик 558 дона тасвир туширилган ва ҳар бири 2300 сўмлик 11 дона тасвир туширилмаган видео кассеталарини сотиб юрган пайтида қўлга тушди. Сумкалар ичидан яна 507 минг сўмлик овоз ёзилган аудио кассеталар, 160 минг сўмликдан зиёд лазерли дисклар ҳам чиқди.

Маълум бўлишича, кассеталарнинг бирортаси ҳам экспорт комиссияси кўригидан ўтмаган экан. Уларнинг аксарияти ёшлар тарбиясига салбий таъсир ўтказувчи, шарм-ҳаёдан йироқ чет эл фильмларию рақс-қўшиқларига тўла эди. Шу куни пскентлик солиқчилар 2 миллион сўмликдан зиёд ноқонуний видео ва аудио кассеталарни сотувдан тўхтатиб қолдирдилар. Ушбу ҳолат юзасидан суриштирув ҳаракатлари бошлаб юборилди.

Наманган шаҳар солиқчилари ўтказган текширувлар давомида ҳам бир гуруҳ ҳужжатсиз ва рухсатсиз видео ва аудио кассеталар қўлга туширилди. Ноқонуний савдо ишлари билан шуғулланаётган сохта тадбиркорларнинг бири шаҳарнинг «Чорсу» хиёбонида жойлашган видеотека соҳиби Исроил Жалилов бўлиб чиқди. У лицензиясиз фаолият кўрсатаётганлиги учун 35 турдаги 40 дона видео кассетаси далилий ашё сифатида олиниб, ўзига нисбатан амалий қонунчиликда белгиланган тартибда 7350 сўм жарима солинди.

Шу хиёбондаги яна бир аудио кассеталари билан савдо қилувчи дўкон текширувдан ўтказилганда, сотувчи Идиқом Боймирзаев ҳеч қандай ҳужжат кўрсатолмай, мулзам бўлиб қолди. Ўша дамда «Самарқанд» кўчасида жойлашган видеотомошахонада эса экспорт комиссияси томонидан баҳоланмаган 7 та видеокассета навбат билан намойиш этилаётган эди. Ноқонуний видео кассеталари дарҳол мусодара этилиб, томошахона соҳиби Исроил Мусабоевга нисбатан 7350 сўм миқдорида жарима қўлланилди.

Маънавиятимизга завол етказувчи аудио-видео кассеталаридан томошахона ва дўконларни тозалаш жараёнида солиқчилар аҳоли гавжум жойларда ёйиб сотилаётган хорижий нашрларни ҳам кўздан кечириб чиқдилар. Бу иш билан Давлат солиқ қўмитаси ходимлари жиддий шуғулландилар.

Тошкент шаҳри бўйлаб ўтказилган дастлабки рейдларда шаҳвоний ҳис-туйғуларни уйғотувчи, зўравонлик ва жангарилликни тарғиб этувчи «яланғоч» нашрлардан 610,7 минг сўмлиги сотувдан тўхтатиб қолинди. Мўмай пул илинжида бундай нашрларни хуфия йўллар билан четдан келтириб сотаётган қонунбузарларнинг бири фуқаро М.Йўлдошев бўлиб чиқди. У ахлоқимизга зид расмлар билан «безатилган» 441 минг сўмлик 2542 нусха хорижий газета ва журналларни сотиб ўтирган пайтида савдоси тўхтатилди. Унинг ёнида савдо қилаётган фуқаро С.Тарановадан ҳам шундай нашрлардан 778 нусхаси олиб қўйилди.

Мирзо Улуғбек туманидаги «Буюк Ипак йўли» метро бекати ёнида ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатувчи чет эл газета ва журналлари билан рухсатсиз ва ҳужжатсиз савдо қилиб турган фуқаро Т.Кулиманнинг фаолиятига ҳам ўша куни чек қўйилди. Текширув давомида унда 14,8 минг сўмлик яланғоч расмли босма маҳсулотлар тортиб олинди. Ўзига эса тадбиркорлик ҳуқуқини берувчи ҳужжатларни расмийлаштириб олиш тавсия этилди. Дастлабки текширув якунлари бўйича 11 нафар жисмоний шахсга нисбатан қонунда белгиланган тартибда маъмурий жарималар солинди.

Жаримага тортилганлар «Бизда қачон сўз эркинлиги, матбуот эркинлиги бўлади?» дея солиқчиларга таъна қилмоқчи бўлдилар. Лекин ўз қилмишлари билан солиқ қонунчилигини қўпол равишда бузаётганликларини, шарм-ҳаёдан йироқ кассета ва нашрларни ёш-яланғлиларга тиқиштириб, улар тарбиясини бузаётганликларини хаёлларига ҳам келтирмайдилар.

Четдан қонуний йўллар билан келтирилаётган нашрлар, тегишли рухсатномаларга эга бўлган аудио-видео кассеталари умуминсоний қадриятларни тарғиб этишга хизмат қилса, тарбиявий аҳамиятга эга бўлса, улар йўлига ҳеч ким тўғаноқ бўлмайди. Маънавиятимизга акс таъсир кўрсатувчи кассета ва нашрларни кўз-кўз қилишга эса, ҳаққимиз йўқ. Улар барҳам топиши лозим. Бундай камол авлод тарбиясига чинакам таъсир қилади. Бу бизнинг урфимизга зиддир.

Жасур НОСИРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси матбуот хизмати бош мутахассиси.

Қандайлигидан қатъи назар, болалик хотиралари инсон умри давомида унинг онгига муҳрланган кечмишларининг энг самимий ва беғуборидир. Шу боис Света опанинг тантиқроқ овози қулоғимда жаранглагандек бўлаверади. Ҳатто онам айтган эртакдаги айёр тулкичаю олмахонлар ҳам худди ўша овозда гапиргандек.

Опанинг овозлари яна қўнғироқдек жарангдор, ширали. Негаки, бу чиндан-да эрка, беғубор ва шу билан бирга, шумгина кичкинтойнинг овози! Опанинг бугун етук ёшга тўлганини эшитиб, рости ҳайратландим. Яна ўша шўх ва қайсаргина миттивойнинг гоҳи қиқирлаши, чулдираб сўзлашлари янграгандек бўлди.

БОЛАЛИКНИ ТАРК ЭТМАГАН САНЪАТКОР

... Тошкентнинг «Баландмачит» маҳалласида Қодирхўжа ака оиласини танимаган киши топилмасди. Сабаби — оила аъзолари, қавми-қариндошларнинг бари қўли енгил шифокор сифатида элда ҳурмат топган. Бу маҳаллада яна Ғанижон Тошматов, Саодат Қобулова, Машраб Юнусов, Зуҳур Қобулов каби санъаткорлар ҳам истиқомат қилишарди. Ана шундай санъат дарғаларининг Қодирхўжа ака билан доимий гурунгининг таъсирими, ишқилиб, қизалоқ ҳали мактабга бормасиданоқ, саҳна санъатига меҳр қўйди. Меҳрки, буни шунчаки ҳавас ё иштиёқ билан адаштирсак, янглишамиз. Байрамларда турли эртакларни саҳналаштиришга бош-қош бўлган қизча санъаткор бўлишдек орзу билан яшарди. Табиатан қувноқ, серҳаракат, ғайратли қиз ўзининг яна бир севимли машғулоти — спорт билан шуғулланишни канда этмасди.

Мактабни муваффақиятли тамомлаган Светлана Тошкент давлат педагогика университетининг жисмоний тарбия факультетига ўқишга киради. Айни пайтда у актёр бўлишдек ниятидан ҳам воз кечолмасди. 1961 йили ижодий танловлардан муваффақиятли ўтиб, Тошкент давлат санъат институтида ўқий бошлади. Аввал муаллимлик, кейин эса санъат олий ўқув юртини тугатди. Республика Ёш томошабинлар театрида ишлади. Светлананинг театрдаги ижодининг ўзига хос томони шундаки, у саҳнада ҳам қиз болалар, ҳам ўғил болалар ролини ижро этарди. Нозиккина қиз спорт мактабида мусиқали бадиий гимнастикадан дарс беришга, радиоэшиттиришлар, телеспектаклларда қатнашишга ҳам бемалол улгурарди.

Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай, у «Ўзбекфильм» киностудиясига ишга киради. «Дилбарим», «Олишув», «Фидойи», «Виждон амри», «Наташахоним», «Коинот ғорининг сири», «Ватан ўғлонлари» каби фильмлар, «Наштар», «Зумраша» ҳажвий киножурналларида катта-кичик образлар яратади.

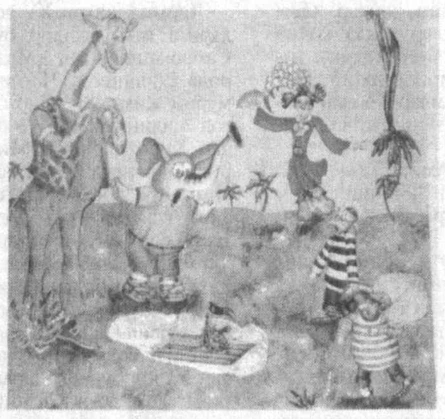

Шу билан бирга, биз кўрадиган кадр замирида яна бошқа мураккаб ва сермазмун актёрлик фаолияти ҳам мавжудки, унинг ижодкорлари меҳнати дарров кўзга ташланавермайди. Бу дубляж санъатидир. Светлана опа ҳозирга қадар 1500 дан зиёд бадиий фильм ва мультфилм қаҳрамонларини она тилимизда бийрон гапиртирган. Аҳамиятга молик жиҳати, санъаткор дубляж жараёнида фақаттина болаларнинг овоз оҳанги, қиз ё ўғил болага хос сўзлаш маҳорати билан чекланиб қолмай, балки кичкинтойларнинг дунёқараши, руҳияти ва кайфиятини ҳам томошабинга моҳирона етказа билади.

— Лекин дубляжда овоз ва нутқнинг интонацион тузилишигина кифоя эмас. Агар интонация рус тилидан қандай бўлса шундайлигича кўчирилса, ҳеч қандай натижага эришиб бўлмайди. Овоз берувчи актёр қаҳрамоннинг хулқ-атворини тушуниб етиши ва унинг ҳолатини аниқлаб, томошабинга етказа олиши даркор, — дейди С.Муродхўжаева. — Баъзан дубляж жараёнида ўзимга ёқмаган катта роллардан воз кечиб, қунт билан ишлашни талаб этувчи, образларга бой кичикроқ ролларни танлайман.

1976 йилда санъаткор «Ўзбекфильм» студиясининг мультбирлашмасида режиссёр бўлиб ишлай бошлайди. «Тошбақа» мультфильми опанинг илк ижодий мултфильми эди. Сўнг бир-биридан услуб ва мавзу жиҳатидан ажралиб турувчи «Сеҳрли кийик», «Лола қўшиғи», «Икковлон», «Ёмғир», «Қудуқ», «Сеҳрли анор ҳақида эртак» каби мультфильмлар юзага келди. Мавзу турлича эса-да, уларнинг барида Ёвузлик устидан Эзгулик ғалабаси, Тинчлик ва Гўзалликнинг улуғлигидек умуминсоний ғоялар ўз аксини топган.

— Мультфильмлар асосан икки услубда — чизма ва терма усулда яратилади. Чизма усулдагилари юзлаб, минглаб турли-туман суратларни чизиш билан амалга оширилади. Терма мультфильмлар эса тайёр суратларни танлаб, жой-жойига қўйиш орқали яратилади. Ҳар бир янги фильм узоқ изланишлар, машаққатли меҳнат эвазига ва шу билан бирга, миллий қадриятлар, боқий анъаналаримиз, қадимий урф-одатларимизни назарда тутган ҳолда тайёрланади, — дейди опа.

Санъаткорнинг таъкидлашича, мультфильмлар ёш авлоднинг бадиий ва эстетик тарбиясида, унинг дунёқарашини бойитишда, миллий истиқлол ғояларини тараннум этишда беқиёс имкониятларга эгадир. Негаки, бола ҳали саводи чиқмасиданоқ, телевизор орқали мультфильм кўради. Унда акс этган мўъжаз воқеалар, персонажлар гўдак қалбида яхшилик ва ёмонлик, ҳалоллик ва муғомбирлик ҳақидаги илк тасаввурни уйғотади. Шунинг учун ҳам фарзандларимиз нафақат Дисней қаҳрамонларини, балки ўзимизнинг эртаклардаги миллий қаҳрамонларимизни ҳам билишлари керак.

С. Муродхўжаева худди шу мақсад сари интилмоқда. Изланишлари бесамар кетаётгани йўқ. «Узвийлик» мультфильми Украинада бўлиб ўтган «Крок» номли биринчи Халқаро киноанжуманда «Энг яхши фильм учун» совринига сазовор бўлди. «Муҳаббат қанотлари ёки Янги эртак» мультфильми эса ватандошларимиз учун энг севимли кинобайрамига айланиб қолган Бухоро шаҳридаги Иккинчи Ўзбек миллий фильмларининг фестивалида юқори баҳоланди: санъаткор «Энг яхши мультфильм учун» совринига лойиқ деб топилди.

— Болалар учун экран асари яратиш жуда мураккаб ва шарафли жараён, — дейди санъаткор. — Ҳозирда ёш авлод тарбиясига эътиборнинг кучайиши — болалар киносини янада тараққий эттириш, бу соҳадаги сценарийнавис, режиссёр ва умуман, барча ижодкорлар зиммасига катта масъулият юклайди. Мустақиллик йилларида кинонинг узвий қисми бўлган анимация санъатига жиддий эътибор қаратила бошланди. Мультфильмларда миллий қиёфа, миллий қаҳрамонлар образини яратиш, мавзу ва жанр хилма-хиллиги орта борди. Истиқлол мафкураси халқимиз ўтмишига, бугуни ва эртанги кунига янгича назар билан қарашга ундади.

Ҳозир моҳир режиссёр Тўмарис ҳақидаги «Озодлик қуёши» ҳамда «Зороастр ва Авесто» мультфильмлари устида қизғин иш олиб бораяпти. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист зиммасига болаларга қувонч улашишдек шарафли масъулият юкланган. Биз ҳам севимли санъаткоримизга янги ижодий зафарлар тилаб қоламиз.

Назокат УСМОНОВА.

СОБИҚ СОВЕТ ИТТИФОҚИ ДАВЛАТЛАРИ УЧУН АМЕРИКА ФУҚАРО ТАДҚИҚОТЛАРИ ВА РИВОЖЛАНИШ ЖАМҒАРМАСИ (CRDF) ВА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАН ВА ТЕХНИКА ДАВЛАТ ҚЎМИТАСИ (ФТДҚ)

„ТЕРРОРИСТИК ҲАРАКАТЛАРНИНГ ФУҚАРОЛАР УЧУН ТАЪСИРИНИ КАМАЙТИРИШ"

МАВЗУИДА ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.

Танлов мақсади: фуқаролар учун террористик ҳаракатларнинг таъсирини камайтиришга кўмаклашиш.

Танловда қатнашишлари мумкин: Ўзбекистон Республикаси ва АҚШ олимлар ва мутахассислари.

Танлов уч йўналиш бўйича ўтказилади.

Қўшма илмий семинарлар — террористик ҳаракатлар таъсирининг олдини олиш ёки камайтириш, янги илмий-техник ечимларни муҳокама қилиш ҳамда ҳамкор давлатлар олимлари ва мутахассислари ўртасида янги ҳамкорликни ўрнатиш.

Саноат дастурлари лойиҳалари — террористик актлар таъсирининг олдини олиш ва камайтиришга қаратилган қўшма илмий-тадқиқотишларини АҚШнинг фирма ва компаниялари билан биргаликда ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

Қўшма илмий-тадқиқот лойиҳалари — террористик ҳаракатлар таъсирининг олдини олишга ёки камайтиришга қаратилган қўшма илмий-тадқиқот лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

CRDFнинг почта манзили:
U.S.Civilian Research and Development Foundation (CRDF)
1800 North Kent Street, Suite 1106 Arlington, Virginia 22209.

Телефон (1) 703-526-9720, факс (1) 703-526-9721.

Аризаларни тақдим қилиш вақтлари:

«Қўшма илмий семинарлар» йўналиши бўйича — 2002 йил 31 январгача.
«Саноат дастурлари лойиҳалари» йўналиши бўйича — 2002 йил 15 майгача.
«Қўшма илмий-тадқиқот лойиҳалари» йўналиши бўйича — 2002 йил 15 майгача.

Дастурларга оид қўшимча маълумотлар CRDFнинг веб сайтида жойлаштирилган: http://www.crdf.org. Электрон почта: information@crdf.org (электрон почтадан юборилган саволларга дарҳол жавоб берилади).

Танловда қатнашиш шартлари тўғрисидаги маълумотни ФТДҚда олиш мумкин: 700017, Ўзбекистон Республикаси, Тошкент шаҳри, Ҳ.Сулаймонова кўчаси, 29-уй, Тоджиева Динара Рашидовна (327-хона).

Телефон (998 71) 139-12-40, факс (998 71) 139-40-40.

5229/39

Табиат бурчаги

«ОДАМ АТОДАН ҚОЛГАН ЖОНИВОР»

Халқ орасида бу ибора узоқ яшаш маъносида қўлланилади.

Судралувчиларнинг энг қадимий вакили Гаттерия фақат Янги Зеландияда сақланиб қолган, холос. Кўринишидан калтакесакка ўхшайди. Узунлиги 76 см, эркагининг вазни 1 кг, урғочисиники 0,5 кг. Калласи катта, оёқлари беш бармоқли. Гарданидан думига қараб учбурчак тангачалардан иборат тароқсимон ўсимталар жойлашган.

Бу жонивор асосан тунда ҳаракат қилади. Майда умуртқасизлар билан озиқланади. Бир метрча чуқурликда ин қуради, тухум қўйиш йўли билан кўпаяди. Характерли хусусиятларидан бири — ҳаво ҳарорати 12-15 даражага кўтарилганда, фаоллиги билан ҳозирги судралувчилардан фарқ қилади. 12-15 ойдан сўнг тупроққа кўмиб қўйилган тухумдан болалари чиқади. Ривожланиши жуда суст. 20 ёшида вояга етади, секин ҳаракат қилади, зарурат бўлиб қолса, гавдасини кўтариб югуради. Тутқунликда 50 йилгача яшайди.

Бу жониворда қадим-қадимда яшаган жониворларнинг белгилари сақланиб қолган. Шунинг учун ҳам, Гаттерияни қадимги судралувчиларнинг ҳозирги кундаги вакили, деб айтиш мумкин. Ушбу ноёб жонивор оврупаликлар келганига қадар янги Зеландиянинг шимолий ва жанубий оролларида тарқалган эди. XIX аср охирига келиб, улар қирилиб кетди. Ҳозирги вақтда фақат айрим оролларда гина сақланиб қолган.

Яҳё ДАВЛАТОВ,
биология фанлари доктори.

— Сочимизни турмакладик, ярашибдими?

РАССОМ ХАНДАСИ

А. ҲАКИМОВ чизган расм.

САВОЛ БИЗДАН...

Энг ёрқин юлдуз нима деб аталади?

136-35-60

16 декабрь сонида берилган саволнинг жавоби: вольфрам 3410 даражада эрийди. Бу ҳақда Сурхондарёдан Сетора Шерова, Сирдарёдан Дилшод Темиров, Тошкент шаҳридан Зафаржон Бобоқуловлар хабар қилишди.

ИИВ тезкор хабарлари

Антиқа «буюртма»

Булоқбоши туманидаги Ойбек номли жамоа хўжалигида яшовчи муқаддам судланган фуқаро Б.Раймжонов ички ишлар бўлимига мурожаат қилди. У ўзига таниш кишилардан бири мазкур жамоа хўжалигида яшовчи фуқаро В.Қ. унга 30 минг сўм пулни аванс тариқасида бериб, хотинининг ўйнаши К.Б. ни ўлдириб беришини, иш битганидан сўнг 120 минг сўм бермоқчи бўлаётганини айтади.

Ички ишлар ходимлари томонидан ўтказилган тезкор тадбирлар натижасида «Кулла» бозори ҳудудида Б.Райимжонов буюртмачига «Буюртмангиз бажарилди», деганидан сўнг Б.Қ. унга 120 минг сўмни бераётган пайтда қўлга олинади.

Ҳозирда бу антиқа «буюртма» юзасидан тергов ишларини прокуратура ходимлари олиб боришмоқда.

Ўзганинг кийимига кўз олайтирсанг...

Тошкент шаҳрининг Миробод туманида номаълум шахс «1-Спутник» даҳаси, 6-уйда яшовчи С.Меньшихни А.Қодирий кўчасида қўрқитиб, эгнидаги курткаси, шими ва кроссовкасини ечиб олиб кетган эди.

Юпун қолган Меньших ички ишлар бошқармасига мурожаат қилганидан сўнг унга зўравонлик қилиб, кийимларини олиб кетган А.Варейкин аниқланиб, ушланди.

Бу жиноят бўйича тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

**Шуҳрат РЎЗИЕВ,
ИИВ Матбуот маркази ходими.**

«Кока-Кола Трейдинг Тошкент»
МАСЪУЛИЯТИ ЧЕКЛАНГАН ЖАМИЯТИ
ЎЗИНИНГ УСТАВ ЖАМҒАРМАСИ КАМАЙТИРИЛАЁТГАНИНИ
МАЪЛУМ ҚИЛАДИ.
Барча талабномалар 3 ой мобайнида қуйидаги манзилда қабул қилинади:
700011, Тошкент шаҳри, Абай кўчаси, 7-уй, 3-қават.
Телефон 120-40-00.
5239/73

Биринчи даражали
MAKSIMA
салони буюртма бўйича Италия, Испания, Польшадан келтирилган ЮМШОҚ, УЙ-ЖОЙ, ОШХОНА
МЕБЕЛЛАРИ
ҳамда
РАСМЛАР, ҚАНДИЛЛАР, ЁРИТГИЧЛАРНИ
таклиф этади. Дид билан ишланган дизайн асосида, каталог бўйича уйингизни жиҳозлаб берамиз. Ўзбекистон бўйича элтиб ҳамда йиғиб берамиз.

Манзилимиз: Фурқат кўчаси, 5.
Тел. (371) 144-27-15.
Дам олиш кунисиз ишлаймиз.

4044

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ МИЛЛИЙ БАНКИ
NBU
пул жўнатмаларини
Вестерн Юнион халқаро тизими ёрдамида юборишни
таклиф этади.
тез, ишончли, қулай
WESTERN UNION | ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ
Бутун дунё бўйича пулларни энг тез ўтказиш усули

* АҚШ долларида келиб тушган пул жўнатмалари, мижоз хоҳишига кўра, жўнатма валютасида ҳам, Ўзбекистоннинг миллий валютасида ҳам тўланиши мумкин;
* чет элга пул жўнатмалари АҚШ долларида юборилади.

Вестерн Юнион тизими бўйича жўнатмалар пули нақд шаклда қабул қилинади ва берилади.

Ҳозирги кунда «Ўзмиллийбанк»нинг беш бўлимида Вестерн Юнион тизими бўйича мижозларга хизмат кўрсатиш пунктлари очилган:

- Тошкент шаҳар бош бошқармаси – Ғ. Ғулом кўчаси, 1-уй, телефон: 144-35-34;
- Бош операция бўлими – Тошкент ш., Я. Ғуломов кўчаси, 95-уй, телефон: 133-06-42;
- Тошкент вилоят бўлими – Т.Шевченко кўчаси, 29-уй,телефон: 133-68-19;
- Самарқанд бўлими – Фирдавсий кўчаси, 7-уй, телефон: 31-23-27;
- Бухоро бўлими – М. Иқбол кўчаси, 3-уй, телефон: 36-973.

5170

Ўзбекистон телевидениеси жамоаси «Маърифат» студиясининг режиссёри Римма Комиловага ўғли **ЖАВЛОНнинг** вафоти муносабати билан ҳамдардлик изҳор этади.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институти жамоаси институт кафедраси мудири Ибодулла Ражабовга падари бузруквори **ҚЎЗИБОЙ отанинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Телерадиокомпанияси жамоаси компания қошидаги Дони Зокиров номидаги Халқ чолғу оркестри созандаси Озода Назаровага отаси **Баҳриддин АҲАТОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Тошкент давлат аграр университети ректорати ва жамоаси «Чет тиллар» кафедраси катта ўқитувчиси Холида Мирзаахмедовага ўғли **Мирвосит МИРЗААҲМЕДОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат аграр университети ректорати ва жамоаси «Фалсафа» кафедраси доценти Фарида Саифназаровага акаси **Имомназар УМАРОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати:
Э. БОЛИЕВ (масъул котиб — «Халқ сўзи»),
М. ЕГОРОВ (масъул котиб — «Народное слово»),
Ш. ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»),
С. ЗИНИН,
М. МИРАЛИМОВ,
С. МУҲИДДИНОВ,
Ш. РИЗАЕВ,
М. САФАРОВ,
Р. ФАРҲОДИЙ,
И. ХУДОЁРОВ,
И. ШОҒУЛОМОВ,
О. ҚАИПБЕРГЕНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»),
Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34; 133-78-92
Иқтисодиёт — 136-36-65; 132-10-65
Маънавият ва маърифат — 136-35-60;
Газетхонлар билан алоқа ва минтақалар — 136-29-89, 133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва халқ таълими — 132-12-08;
Янгиликлар ва халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00001-рақам билан рўйхатга олинган.
Буюртма Г — 3115, 34610 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2.

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ҳамда операторлар Ж. ТОҒАЕВ ва З. БОЛТАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи котиб — Ю. ҲАМИДОВ.
Навбатчи муҳаррир — И. ЎТБОСАРОВ.
Навбатчи — М. ХОЛМАТОВА.
Мусаҳҳиҳ — Ш. МАШРАББОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.
t — тижорат материали.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00.
Топширилди — 21.45
1 2 3 4 5 6